NUMMER 41 DONDERDAG 13 OCTOBER 1927 27STE JAARGANG

Het Koloniaal Weekblad

ORGAAN DER VEREENIGING „OOST EN WEST"

ADRES VOOR REDACTIE EN ABONNEMENTEN:
Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17, Den Haag
Telefoon 14519, Postgiro 14574

Wnd. Vertegenwoordiger in N.-I. Mr. M. J. A. Oostwoud-Wijdenes. Pres. Landr., Tandjong Balei (Sumatra's Oostk.).

Opgericht 21 Maart 1900
door Kolonel
G. E. V. L. VAN ZUYLEN

„Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang"

ADRES VOOR ADVERTENTIËN:
N.V. Drukkerij Ten Hagen, Nobelstraat 20, Den Haag
Telefoon 11987 en 11988, Postgiro 17280

BIJ CORRESPONDENTIE DEN NAAM VAN HET BLAD TE VERMELDEN

DIT BLAD LIGT TER RAADPLEGING EN LEZING OP DE LEESTAFELS DER OOST- EN WEST-INDISCHE MAILBOOTEN EN DER VOORNAAMSTE SOCIETEITEN, HOTELS, CAFE'S EN LEESINRICHTINGEN, ZOOWEL HIER TE LANDE ALS IN OOST- EN WEST-INDIE

...dische Tentoonstelling te Arnhem (I. T. A.) 11 Juni—28 Juli 1928.

...p het terrein zijn thans alle gebouwen reeds ...zet, aan het eerste gebouw is reeds begonnen. ...t Schoolcomité richtte zich met een tweede ...el tot vele schoolbladen, die ook reeds den vo... keer welwillend opname verleenden.

...t Comité zal zich gedurende den Tentoonstel...tijd eenige Dames en Heeren toevoegen, die ...iaal voor het geleiden van de bezoekende scho... zich zullen inwerken in de voor die scholen ...grijke zaken, waardoor een belangrijke voor...ing is verzekerd en de leerlingen zooveel mo...k profijt zullen trekken van de bezichtiging. ... steun van de Onderwijs-autoriteiten zullen alle ...len in Nederland voor de propaganda worden ...erkt.

...t schoolbezoek zal nog aantrekkelijker wor... nu er is besloten een openlucht-bioscoop in te ...len, waar films, op Indische aangelegenheden ...het leven aldaar betrekking hebbende, zullen ...den vertoond.

...nuit Indië werden door eenige groote onder...ngen wederom eenige schitterende inzendin... toegezegd.

...or de propaganda in Oost en West zal aldaar ... speciaal propagandablad worden uitgegeven, ...rvan het eerste nummer reeds in bewerking is. ...e West-Indische Commissie is thans hard aan ...werk. Zij heeft een circulaire verspreid, welke, ... wij hopen, niet zal nalaten, te bewerkstelligen, ... ook de West-Indische Afdeeling uitstekend voor ... dag zal komen.

(Wordt vervolgd).

...laten, briefkaarten en sluitzegels stelt het Be...ur op aanvraag nog zeer gaarne gratis beschik...r voor hen, die ons propaganda-werk willen ...nen.

...ie zich nog wil opgeven voor Correspondent ...de zich tot ons adres: *Nieuwe plein 52, Arnhem.*

Attentie!

De Contributie voor het lidmaatschap dezer Vereeniging — ƒ 5.— 's jaars minimum — loopt voor hen die zich thans als lid doen inschrijven, tot en met ulto. December 1928. Bij toetreding wordt hun dus gratis het Koloniaal Weekblad geregeld toegezonden. Aanmelding schriftelijk of mondeling bij het Secretariaat, Heulstraat 17, Den Haag, of bij de Secretarissen van de Afdeelingen.

Zij die reeds lid zijn en daardoor blijk gegeven hebben van hunne instemming met doel en streven der Vereeniging, worden vriendelijk uitgenoodigd ook anderen in hun kring tot het lidmaatschap aan te sporen, b.v. door toezending, na lezing, van dit nummer, liefst met een enkel aanbevelend woord.

Op onze leden in Oost- en West-Indië wordt hiervoor in het bijzonder een beroep gedaan.

ONZE TOEKOMST LIGT IN DE LUCHT

BESCHOUWINGEN VAN J. J. FELIX.

I. De Luchtweg naar Oost-Indië.

De 3e vlucht Holland—Java wordt thans ondernomen door Lt. Koppen met de „Postduif" en een Hollandsche mail aan boord.

De heenreis is volbracht en uit het onderstaande overzicht blijkt welk een groote vooruitgang in de „bekorting" van den afstand Holland—Java in een luttel aantal jaren is bereikt.

	Oct. 1924 v. d. Hoop	Juni 1927 Geysendorffer	Oct. 1927 Lt. Koppen
heen afstand	15370 K.M.	14675 K.M.	14500 K.M.
vliegdagen	*20*	*13*	9
vlieguren	127	$86\frac{1}{2}$	76
gemidd. snelh. p. u.	120 K.M.	170 K.M.	190 K.M.

Koppen—Frijns—Elleman. Alle hulde voor deze schitterende prestatie. Een Houtman waardig. Gemiddeld meer dan *1600* K.M. per dag.

Bij deze 3 vluchten werd door de vliegers nagenoeg dezelfde landroute gevolgd en waar nu deze landroute voor ons en nu door ons is bevlogen, verkend en dus als volledig bekend mag worden aangenomen, zou men deze landroute ook als den weg voor de geregelde Nederlandsche wekelijksche lucht(post)verbinding met Java moeten bestempelen. Inderdaad?

Wij meenen van niet, ja, achten deze landroute voor een geregelde Ned. lucht(post)ve[illegible]ding met Java uitgesloten!

Wel is waar is het nu voor deze vluchten wel gelukt, dat de Regeeringen van de betrokken landen hun toestemming hebben gegeven om over hun territorium te vliegen, maar n. o. m. alleen voor deze vluchten, zijnde participieele vluchten, verkenningsvluchten en meer nog te beschouwen als een keurige „sport"-prestatie. Zouden wij echter over deze landroute een geregelde Nederl. lucht-(post)lijn willen exploiteeren, dan zal — op een enkele gunstige uitzondering na — geen regeering van de over te vliegen landen daarvoor haar toestemming willen verleenen, hoe bekwaam onze Nederl. diplomaten ook mogen zijn.

Immers, deze lucht-landroute gaat over een 20-tal staten en staatjes, elk met tientallen verschillende belangen, met honderden verschillende meeningen, om niet te spreken van de duizenden intriges en intrigetjes. Zal en mag de Ned. Regeering zich op een dergelijk politiek glibberig pad begeven?

1. Wij zullen tot overeenstemming moeten zien te komen met de over te vliegen West-Europeesche landen; zou dit nog wel gaan:

2. Hoe Oostelijker we zullen komen hoe moeilijker overeenstemming zal zijn te bereiken; de Balkan is en blijft nog steeds gevaarlijk politiek terrein; verrassingen zijn steeds te verwachten.

3. Na Constantinopel verdubbelen de moeilijkheden met het begroeten van de Oostersche volken en volkjes;

4. en nog Oostelijker komende rijzen nieuwe moeilijkheden op, welk een nieuw onderdeel van de Oostersche kwestie zullen vormen.

5. Hier toch stuiten wij als *koloniale mogendheid* ook op de politiek van de Sowjet Republiek, waarover we hier niet verder zullen uitweiden.

6. Ernstig moeten we hier ook rekening houden met de geweldige energie van de Duitschers, die juist hier hun kansen waarnemen, o.r. de Engelschen hier niet de machtigste zijn (Perzië), om de producten van hun vliegtuigindustrie (luchtlijnen) te plaatsen.

7. Voegen we hier nog aan toe het streven van alle landen om zooveel mogelijk hun eigen vliegtuigindustrie te steunen, zelf nieuwe luchtlijnen te openen,

dan zal men zich er niet over moeten verbazen dat bijna overal op deze landroute het antwoord zal zijn: „We vinden een geregelde Nederl. lucht-(post)verbinding Holland—Java prachtig, maar wat betreft het vervoer van uw post en passagiers over ons grondgebied... dat kunnen we zelf ook; we hebben de vliegtuigen en de landingsterreinen; voor spoedige doorzending zal worden gezorgd."

Laten we nu de atmosferische, technische en commercieele zijde van deze lucht-landroute buiten beschouwing dan zal deze volledig bekend[e] verkende lucht-landroute alleen reeds uit ee[n] [po]litiek oogpunt moeten worden uitgesloten [als] route voor een geregelde *Nederlandsche* lucht(post)verbinding Holland—Java.

De politieke verwikkelingen zullen niet te o[ver]zien zijn en zal een Nederlandsche Regeering [het] wel tien maal moeten bedenken voor zich daar[in] te wagen.

Gelukkig is deze lucht-landroute niet de een[ig]ste weg naar Indië. Die andere weg is *boven* d[e zee] en al bestaat het „mare liberium" ook niet he[le]maal, op dezen weg zal men hoofdzakelijk [re]kening moeten houden met Engeland (missch[ien] ook met Frankrijk). Dezelfde belangen toch die [En]geland heeft in Engelsch-Indië, dezelfde bela[ngen] hebben wij in Nederl.-Indië. Samenwerking [op] luchtvaartgebied zal noodig zijn en is het dan zoo heel erg als wij, Nederlanders, het eerst [de] samenwerking zoeken?

Die lucht-zeeroute zou kunnen zijn:

Amsterdam—Marseille	1000 K[.M.]
Marseille—Malta (Messina?)	1100 [K.M.]
*Malta—Ismailia (Cairo)	1800 [K.M.]
*Ismailia—Perim	2200 [K.M.]
Perim—Sokotra	1100 [K.M.]
†Sokotra—Minicon	2200 [K.M.]
Minicon—Colombo	750 [K.M.]
†Colombo—Sabang	1800 [K.M.]
Sabang—Singapore	1100 [K.M.]
Singapore—*Batavia*	1000 [K.M.]
70 vlieguren — Totaal	14000 [K.M.]

Zonder overdrijving mogen we aannemen d[at de] nieuwste *vliegboot* een gemiddelde kruissnel[heid] van 200 K.M. per uur zal bereiken, voor 6 [uur] brandstof kan inladen, m.a.w. ± 1200 K.M. [daar]mede zal kunnen afleggen en nog een vold[oende] betalende lading (post en passagiers) meene[men].

Een ± 1000 K.M.-etappen-vervoer. Op de [aan]gegeven grootste afstanden zal dan halverwege [een] aanlegplaats voor aanvulling van brandstof [moe]ten zijn. Deze gelegenheden bestaan op de met [*] aangegeven lijnen en zou een kunstmatige aan[leg]plaats (schip) moeten gelegd worden (als voor [de] oceaanroute Europa—N. Amerika is voorgest[eld]). Dit is inderdaad een groot bezwaar.

Zouden wij nu niet alleen — daar Engeland [op] deze lucht-zeeroute de strategische punten [be]heerscht — deze route kunnen tot stand bren[gen], in elk geval kunnen wij dan toch twee zeer [voor]name schakels daarvan vormen, n.l. Amsterdam—Ismailia (de K. L. M.) en Sabang—Java tot A[us]tralië (de N. I. L. Mij.) en is het dan ook noo[d]kelijk dat luchtverker in Indië ten spoedigste [tot] stand kome.

Een nauwkeurige en stelselmatige verken[ning] van deze lucht-zeeroute zal onverwijld moeten [worden aan]vangen.

Een andere zeer belangrijke kwestie is, dat deze lucht-zeeroute al dadelijk een dag- èn n[acht]dienst zal kunnen worden ingesteld in verband [met] geografische en atmosferische toestanden.

De afstand Amsterdam—Sabang zal langs [de] lucht-zeeroute ongeveer 12.000 K.M. zijn en [in 60] uren kunnen worden overvlogen en tot Ba[tavia] 14.000 K.M. in 70 uren, d.w.z. dus in 4 dagen [met] rusttijden in 5 dagen. Voor de verdere snelle [ver]zending is een luchtvaartverkeer in Indië zel[f] onontbeerlijk.

Deze aangegeven lucht-zeeroute is nog on[geveer] 500 K.M. *korter* dan de kortst gevolgde lucht-[land]route. Waar bovendien deze lucht-zeeroute [voert] boven een van de drukst bevaren zeewegen van [de] wereld, is deze aangewezen lucht-zeeroute ook [een] zeer veilige. Bij gedwongen nederdaling van [de] vliegboot is het risico gering, dat de mail zal [ver]loren gaan, de passagiers niet tijdig gered zu[llen] worden, de vliegboot verloren is, daar de vele snelle schepen op deze route op het radiosein S.O.S. van de vliegboot een daadwerkelijke hulp zou[den] kunnen bieden.

Zal een Rotterdamsch koopman zijn brieven en nsters met weinig risico per luchtmail naar In- kunnen zenden en binnen 4 dagen telegrafisch in 8 dagen schriftelijk antwoord kunnen beko- , dan zal hij van die luchtroute zeker gebruik ken, al zou het luchtrecht in het begin wat hoog Men mag dan toch verwachten dat van die post steeds meer gebruik gemaakt zal worden t luchtrecht dan zal kunnen worden verlaagd, licht geheel afgeschaft.

Hoe is nu in ons land in 't kort de toestand op htvaartgebied?

1. Wij hebben een Regeering, die op luchtvaart- ied een toeziende houding heeft aangenomen; k een verschil met de Engelsche Regeering.

2. Een Staten-Generaal (2e Kamer) die op lucht- rtgebied heel weinig interesse toont (zie de in- ning en behandeling van de jongste subsidie- leening aan de K.L.M.).

3. De verschillende pogingen en plannen, om tot ontwikkeling van het luchtvaartverkeer in Indië de luchtverbinding Holland—Java te komen, toonende dat ook hier het spreekwoord „Een- cht maakt macht" onbegrepen is en die plan- nog in een zeer voorbereidend stadium ver- ren.

4. De blijkbaar algemeene opvatting, dat de lucht- naar Indië zal zijn de bedoelde lucht-*land*-*te*.

5. De niet of niet stelselmatig werkende lucht-*route*.

6. Een noodlijdende vliegtuigindustrie, die zich ens bij Nederlandsche bestellingen van vlieg- gen voor Nederlandsche diensten ziet voorbij- gaan.

7. De geweldige ontwikkeling van de luchtvaart de andere landen en het steunen van hun eigen gtuigindustrie door hun Regeering.

Het is dan ook niet alleen de *plicht*, maar een *iedende noodzakelijkheid*, dat ten spoedigste de erlandsche Regeering hare tot nog toe gevolg- houding laat varen en het initiatief van de ver- illende particulieren overneemt; de Regeering nt thans voor te gaan.

Het pro en contra van de *lucht-land-route* en de *lucht-zee-route*, niet alleen de politieke zijde ar zeer zeker ook met de particulieren de finan- ele, commercieele en technische zijde daarvan, wgezet onderzoeke en doet onderzoeken.

De Tweede Kamer toone, dat zij nu wel kan en mag beslissen over luchtvaartaangelegenheden als zijnde nu ter zake kundig.

Dat zoo spoedig mogelijk hierin een beslissing worde genomen, de noodige samenwerking wordt gezocht, opdat de te volgen luchtroute naar Indië officieel worde aangegeven en het luchtvaartverkeer in Indië, als noodzakelijk voor de luchtverbinding Holland-Java, tot stand kome.

Waar nu de geleidelijke aflevering van de Dornier—Wal vliegbooten voor de Ned.-Ind. marine een aanvang heeft genomen, grijpe de Ned. Regeering al dadelijk deze gelegenheid aan, dat deze vliegbooten naar Indië volgens een aan te geven lucht-zeeroute zullen worden overgevlogen. Alle marine-vliegers zullen zich zonder twijfel daarvoor aanmelden en aldus die lucht-zeeroute kunnen verkennen.

Wanneer dit niet spoedig zal geschieden, dan zullen andere volken ons ook hier weer vóór zijn en... zal de Ned. Regeering reeds het volgende jaar voor een *fait accompli* staan, n.l. dit:

„dat Nederland en Ned.-Indië voor altijd en volkomen van het wereld-luchtvaart-verkeer zullen zijn uitgesloten, ondanks wij in het bezit zijn van Ned.-Indië... de brug naar Australië, den sleutel naar de Pacific; ondanks de gunstige ligging van Nederland zelf; ondanks een Generaal Snijders, Plesman, Koppen, een Dr. van Aalst, een Ir. Damme."

Dat gevaar is niet denkbeeldig, dat gevaar bestaat niet alleen, maar dat gevaar *staat voor de deur*.

De buitenlanders staan reeds voor onze poorten met hunne vliegtuigen, hun luchtlijnen... *en gaan ons voorbij*.

De nieuwste Engelsche vliegbooten zijn gereed; de nieuwste Rohrbach-Royce vliegbooten zullen een dienst Londen—Hamburg—Kopenhagen, een samenwerking tusschen Imperial Airways en de Deutsche Luft Hansa, bewerkstelligen. Dus *bij* ons, *over* ons *maar zonder ons*.

Amsterdam—Rotterdam naar Londen rechtstreeks per vliegboot... een nieuwe lijn der K.L.M. De vliegboot... hèt luchtvaartuig.

Zoo mag en kan het niet langer blijven. Wij zijn wel heel laat, maar nog niet te laat. Verrichte de Regeering nu de daad.

De luchtverbinding Holland-Java is een nieuwe schakel ter versterking van den band tusschen Oost en West!

Schermen met Titels.

—o—

In het Kol. Weekbl. van 29 Sept. verzoekt de re- teur van de rubriek Curaçao eenige inlichtingen trent een zekeren Prof. Rodolf Leanz, die zich, gens het Curaçaosche blad La Cruz, waardeerend r het Papiamentsch zou uitgelaten hebben. De m van den professor was in het „Minerva Jahr- h der gelehrten Welt" niet te vinden. Wij lezen K. W. steeds met buitengewoon veel genoegen; ral de rubrieken Suriname en Curaçao doen tel- s herinneringen opkomen, — aangename en on- genaame dooreengemengd. Zoo herinnerde die te vinden professor ons aan een onzer Suri- msche kennissen, die nogal eens, als hij iets eerde, als autoriteit den bekenden Japanschen sgeer Saskjamuro, of zoo iemand aanhaalde, die met hem eens was. Dien wijsgeer zal men even- s in het „Jahrbuch" te vergeefs zoeken, want n naam zoog de spreker eenvoudig uit zijn duim. ar de aanhaling had nog al eens het gewenschte cces, want gewoonlijk geneerden de hoorders zich een beetje over, dat zij met zoo'n bekenden wijs- r niet op even familiaren voet stonden, als de reker.

Dat kwam ons onwillekuerig in de gedachten en herinnerden ons toen meteen weer de liefheb- rij, die men in de West heeft, om met titels te hermen. Vooral op Curaçao is dat sterk. Die fessor Rodolf Leanz moge dan een echte pro- sor zijn, of niet, met zoo'n titel is men daar nogal rdreven gul. Wij hebben zelf menigmaal brieven tvangen in het Spaansch met het opschrift ustrisimo Profesor" en waarvan het adres prijkte t de epitheta „Senor en Don". De nabijheid n en het voortdurend contact met Venezuela is moedelijk wel de verklaring voor die Spaansche kdoenerij. In Venezuela zijn weinig menschen, niet minstens generaal of minister of professor zijn. Menschen van Spaansche afkomst schijnen nu eenmaal moeilijk buiten die woorden-beleefdheid te kunnen. Woorden-beleefdheid, vaak alles behalve gemeend, die hen aan den voet van brieven doet schrijven: Q. b. s. m., of, wanneer het een dame betreft: Q. b. s. p., „Que beso sus manos", of „sus pies", die Uwe handen of Uwe voeten kust. Dat is toch nog wat sterker, dan ons eigen, zij het ook niet altijd gemeend: „Hoogachtend".

Dat nu menschen van Spaansche afkomst zoo graag met titels schermen, men kan er vrede mede hebben, al vindt men het een beetje ridicuul. Maar, dat geboren Hollanders daaraan gaan meedoen, dat is niet een beetje, maar dat is erg ridicuul. Het is waar, dat Curaçao dat drie-kwart Spaansch is, het voor een redacteur noodig maakt, wil hij gelezen worden, het er een beetje dik op te leggen. Een beetje dikker, dan hij hier in Holland zou doen. Een zin b.v., dien wij in hetzelfde nummer van het K.W. aantroffen, overgenomen uit de *Amigoe*: „Meer dan ooit komt thans de kennis van de Nederlandsche taal hier tot zijn recht. Om de studie ervan te bevorderen, enz.", zou vermoedelijk in nuchter, niet door tropische zon gestoofd, Nederlandsch luiden: „Men wil trachten, te bevorderen, dat men hier minder gebrekkig Nederlandsch gaat spreken en schrijven."

Ook in Suriname, al is dat ook veel Hollandscher, houdt men wel van die dikdoenerij. Leerlingen van de Geneeskundige School te Paramaribo, die na afgelegde examens geslaagd zijn als geneeskundige, worden in couranten geregeld aangeduid als Dr. Zus of Zoo. Nu is de Geneeskundige School een inrichting, die een uitstekende reputatie heeft, maar de erdoor afgeleverde geneeskundigen hebben toch, vóór zij arts volgens de Nederlandsche wet zijn, hier te lande nog aanvullende examens af te leggen. En geen arts hier, die niet gepromoveerd is, zal het in zijn hoofd halen, zich den eeretitel van Doctor aan te matigen. In Suriname echter

goochelt men geregeld met Doctor en dokter. Men kan daarover de schouders ophalen, maar, als onder een verzameling gouden munten telkens koperen exemplaren met een laagje goud worden aangetroffen, begint men onwillekeurig de echte gouden ook te wantrouwen.

Wij willen hiermede maar zeggen, dat Hollanders in de West dat schermen met titels maar aan vreemdelingen en desnoods aan inboorlingen moesten overlaten en, dat Hollandsche redacteuren de waarde ervan niet naar beneden moesten halen, door ze maar aan Jan en alleman toe te kennen. Couranten met Nederlandsche redacteurs kunnen in dat opzicht veel goed doen.

Nieuwer-Amstel, October 1927.

C. K. KESLER.

De Curaçaosche geldmiddelen,

door

W. R. MENKMAN.

—o—

Curaçao verkeert in de laatste jaren in de benijdenswaardige omstandigheden, dat de opbrengst der middelen en inkomsten voortdurend meevalt, d.w.z. de raming overtreft.

Of dit gunstig financieel resultaat steeds toevallig ontstond, dan wel het gevolg was van te conservatieve ramingen, kan hier buiten beschouwing blijven; uit den aard der zaak evenwel heeft dat resultaat de uitwerking dat men minder geneigd is de vraag onder de oogen te zien of bij een straffere belasting-politiek de middelen nog niet ruimer zouden kunnen vloeien. Ik heb er al eens eerder de aandacht op gevestigd hoeveel lager de belastingen zijn in het welvarende Curaçao dan in het „armoedige" Suriname.

Daar is al direct het tarief van invoerrechten, als voorbeeld van vergelijkenderwijs zeer matige belasting in Curaçao.

De volgende artikelen vallen in Curaçao, evenals in Suriname, in de categorie der niet gespecificeerde, ad valorem belaste goederen: timmerhout, manufacturen, gemaakte kleeren, schoenen, touw, reuzel en verduurzaamde levensmiddelen; het recht evenwel bedraagt in Curaçao 3 % van de waarde, in Suriname 16 % plus 2 opcenten.

Aardappelen betalen in Curaçao *f* 2.— per 100 K.G., in Suriname *f* 1.80 per H.L. (d.i. ongeveer *f* 3.— per 100 K.G.), boonen en erwten in Curaçao 3 % der waarde, in Suriname 4 c. per K.G. (d.i. ongeveer 14 % der waarde), boter is in Curaçao belast met *f* 7.50 per 100 K.G., in Suriname met 16 c. per K.G., kaas in Curaçao met *f* 5.— per 100 K.G., in Suriname met 10 c. per K.G., koffie in Curaçao met *f* 4.— per 100 K.G., in Suriname met 16 c. per K.G., maïs in Curaçao met 10 c. per 64 L., in Suriname met 16 % der waarde (d.i. ongeveer 65 c. per 64 L.), maïsmeel in Curaçao met 25 c. per 90 K.G., in Suriname met 16 % van de waarde (d.i. bijna *f* 1.80 per 90 K.G.), olie (div. soorten, waaronder eetbare) in Curaçao met 3 % der waarde, in Suriname met 16 % der waarde, bruine suiker in Curaçao met *f* 1.— per 100 K.G., in Suriname met 5 c. per K.G., witte suiker in Curaçao met *f* 2.— per 100 K.G., in Suriname met 10 c. per K.G., tarwe- en roggemeel in Curaçao met 50 c. per 90 K.G., in Suriname met 2½ c. per K.G. (of *f* 2.25 per 90 K.G.), zoutvleesch in Curaçao met 3 % der waarde, in Suriname met 2 c. per K.G. (d.i. bijna 3.9 % der waarde); in Suriname alles vermeerderd met 2 opcenten.

Gedistilleerd betaalt in Curaçao *f* 1.— per H.L. invoerrecht, plus een accijns van *f* 120.— per H.L., tezamen dus *f* 121.— per H.L., in Suriname een invoerrecht van *f* 2.50 per L.; parfumeriën zijn in Curaçao onderworpen aan een invoerrecht van 3 %, in Suriname aan een van 30 % (voor zoover niet vallende onder gedistilleerd); sigaretten betalen in Curaçao 20 c. per 100 stuks, in Suriname 1 c. per stuk, plus 30 % van de waarde (d.i. tezamen *f* 1.18 per 100 stuks); suikerbakkerswerk en chocolade in Curaçao 15 % van de waarde, in Suriname 16 %; zeep betaalt in Curaçao 3 % van de waarde, in Suriname 5 c. per K.G. (d.i. meer dan 10 % van de waarde); in Suriname alles verhoogd met 2 opcenten.

Automobielen worden in Curaçao bij den invoer belast met 10 % der waarde, in Suriname met 16 % plus 2 opcenten; meubelen in Curaçao met 10 %, in Suriname met 16 % plus 2 opcenten.

Cement betaalt in Curaçao een invoerrecht van 3 % der waarde, in Suriname 25 c. per 100 K.G. (d.i. ruim 9 %) plus 2 opcenten; verfwaren betalen in Curaçao eveneens 3 % der waarde, in Suriname 3 c. per K.G. (d.i. bijna 4¾ % der waarde) plus 2 opcenten.

Van de voor ons doel interessante artikelen betalen er twee in de beide gewesten even hooge invoerrechten, t.w. bier (20 c. per L.) en rijst (3 c. per K.G.), waar dan echter in Suriname 2 opcenten bijkomen.

Alle hooger genoemde artikelen zijn voor Curaçao zeer belangrijke; van al die artikelen tezamen werd aldaar in 1925 ingevoerd voor een totale waarde van bijna acht en een half millioen gulden, tegen bijna vier en drie kwart millioen in 1922.

Natuurlijk hebben die artikelen niet alle dezelfde waarde voor de beide gewesten. Voor timmerhout, koffie, rijst, suiker (bruine) en gedistilleerd (rum) is men in Suriname niet, of niet uitsluitend, op invoer aangewezen, aangezien het land dit alles ook zelf produceert, wat in Curaçao niet het geval is. Hierbij dient echter bedacht te worden dat, ook al heeft er heelemaal geen invoer plaats van eenig door het land zelf geproduceerd artikel, het invoerrecht toch den prijs helpt bepalen welken de binnenlandsche consument er voor heeft te betalen.[1]

Voor manufacturen, gemaakte kleeren, schoenen en parfumeriën zijn de beide gewesten op invoer aangewezen, maar toch spelen die artikelen niet dezelfde rol in Suriname, waar nagenoeg geen vreemdelingenverkeer bestaat, als in Curaçao met veel scheepvaart en verkeer in de haven van Willemstad; een zeker deel der van bovengenoemde goederen in Curaçao ten invoer aangegeven hoeveelheden wordt daadwerkelijk in de winkels ter hoofdplaats aan doortrekkende reizigers verkocht. Hoe groot dat deel is echter valt niet na te gaan. Iets dergelijks is het geval met touw, levensmiddelen, dranken, verfwaren, etc., waarvan op Curaçao uit de consumptie aan vreemde schepen wordt verkocht, terwijl in Suriname de ship-chandlery niet van eenige beteekenis is. Met dit al echter kan moeilijk worden aangenomen dat de winkelhandel op Curaçao, met het oog op den afzet aan vreemdelingen en aan schepen, alleen door het tegenwoordige lage peil der invoerrechten op de hier bedoelde artikelen staande kan blijven; de prijsverschillen, vergeleken bij de plaatsen in den omtrek, zijn daarvoor in den regel te groot.

Maïs en rijst zijn belangrijke artikelen voor de volksvoeding, het eerste speciaal in Curaçao, het laatste meer in het bijzonder in Suriname. Beide worden ter plaatse geteeld, maar de oogst van maïs is in Curaçao vrijwel nimmer voldoende voor de behoefte; die van rijst moest in Suriname althans in 1925 nog door invoer uit het buitenland worden aangevuld. In dit verband treft het te meer dat maïs en maïsmeel in Curaçao 2 à 2½ % van de waarde aan invoerrecht betalen en rijst in Suriname ongeveer 18 % van de waarde betaalt.

Waar Curaçao per hoofd der bevolking voor een grootere waarde aan sigaren, sigaretten, sigarettenpapier en tabak invoert dan Suriname, mag worden aangenomen, dat het lage peil der rechten in eerstgenoemd gewest het gebruik van deze genotmiddelen in de hand heeft gewerkt, en verhooging van invoerrecht dus misschien het gebruik zou doen dalen, maar daar staat tegenover dat het verschil in welvaart mede een rol speelt.

Wat alcohol-houdende dranken betreft is het verbruik — d.w.z. de ingevoerde hoeveelheden plus het niet uitgevoerde gedeelte der eigen productie — van bier, gedistilleerd, likeur en wijn in Curaçao per hoofd der bevolking twee maal zoo groot als in Suriname. Al bedenkt men daarbij dat in Curaçao uit de consumptie ook aan doortrekkende reizigers en aan schepen wordt verkocht en bovendien weder-uitvoer plaats heeft, welke niet als zoodanig tot uiting komt, omdat geen landings-certificaat kan worden overgelegd en dus geen restitutie van rechten kan worden gevraagd, dan nog is het duidelijk dat de Curaçaosche bevolking meer geestrijke drank gebruikt dan de Surinaamsche[2] en aan dit verschijnsel zal het zooveel lagere tarief der Curaçaosche rechten wel niet geheel vreemd zijn. Zou ten gevolge van een verhooging dier rechten de invoer afnemen, zelfs zoodanig afnemen, dat den

---

1) Zie het artikel „Suriname een rijstuitvoerend land?" in De West van 22 Juli d. j.

2) N.B. Het vergunningsrecht brengt in Curaçao naar verhouding drie of vier maal zooveel op als in Nederland.

...us per saldo geen meerdere inkomsten uit de ...ten op alcohol-houdende dranken toevielen, ...nog zou er winst te boeken vallen. Immers het ...ote drankgebruik maakt op Curaçao de hand...ing der openbare orde zooveel moeilijker en de ...destiene drankhandel met wettelijk „droge" ...ikaansche gewesten strekt onze natie niet tot ...; het recente geval van den schoener „Elena" ...en weinig verheffend voorbeeld.

In het algemeen echter leert de vergelijking der ...çaosche en Surinaamsche tarieven, welke vele ...ngrijke en sommige enorme verschillen aan...t, dat een in ieder geval aanzienlijke vermeer...ing der opbrengst van de Curaçaosche midde... door verhooging van invoerrechten zeer goed ...elijk is, ook wanneer men het Surinaamsche ...ef niet slaafs zou navolgen en dus met inacht...ing der verschillen in de toestanden der beide ...esten; zoodanige verhooging zou mede een mid... kunnen zijn om onder het bereik van den fis... te brengen dat gedeelte der bevolking van het ...fdeiland, dat, hoewel goede verdiensten genie...de, in de inkomstenbelasting niet bijdraagt. Het ...plaatse wel eens vernomen bezwaar dat hoogere ...ten op eerste levensbehoeften het bestaan voor ... werkelijk arme nog moeilijker maakt is natuur... juist, maar armen zijn er ook elders en toch ...ben wij gezien hoe men b.v. in Suriname des...temin eerste levensbehoeften hoog heeft durven ...sten.

Wat in den aanhef van dit artikel gezegd is ten ...zien van de Curaçaosche middelen en inkom... in het algemeen, geldt in het bizonder voor de ...rengst der inkomsten-belasting. Al is de op...ngst dezer belasting in Curaçao onbeduidend, ...geleken bij Nederland, tegenover Suriname ...kt zij een goed figuur, wat het totaalcijfer be... in verband met de sterkte der bevolking, en ...door zou uit het oog kunnen worden verloren ...veel matiger het Curaçaosche tarief is, dan dat, ...ende in het zuster-gewest. Dat de opbrengst ... Curaçao toch nog betrekkelijk zoo hoog is ...dt verklaard door het grootere contingent per...n aldaar met flinke inkomens, waarop ik al ...eerder de aandacht vestigde [3]). Niet alleen dat ...Curaçao van inkomens beneden f 900 geen, in ...name daarentegen wel belasting wordt geheven, ...r ook het tarief is in laatstgenoemd gewest be...rijk hooger. Hoeveel hooger valt moeilijk te ...kenen, ook omdat de klassen-indeelingen ver...llen, maar stelt men de ongeveer overeenko...de klassen naast elkander, dan vindt men bij ...elijking meestal voor Suriname een eenige tien...n procenten hoogere belasting.

(*Slot volgt*).

[3]) Zie Kol. Weekblad dd. 14 April 1927.

Van Week tot Week.

Dinsdag 4 tot Maandag 10 October.

„Postduif" te Batavia. Telegr. gelukwensch. Na de uitvoerige berichten in de dagbladen over de schitterende prestaties van het den 1en Oct. van Amsterdam vertrokken en den 10en d.a.v. te Batavia aaangekomen vliegtuig de „Postduif", meenen we hier te mogen volstaan met de mededeeling, dat het Hoofdbestuur van „Oost en West", namens de vereeniging, de heeren Koppen, Frijns en Elleman telegrafisch geluk heeft gewenscht met hun behouden aankomst te Batavia.

...tuut-Kern, te Leiden. In aansluiting bij het bericht in het vorig Nr. omtrent de van dat Instituut uitgaande taallessen, kan nog worden medegedeeld, dat de heer Walbeehm, oud-leeraar in het Javaansch aan het gymnasium Willem III te Batavia een cursus in het Javaansch zal geven en Prof. Dr. J. Ph. Vogel in het Hindoestani.

...nische opvoeding. In het gebouw der Handelshoogeschool te Rotterdam houdt Dr. J. J. van Lonkhuysen, hoofd van den dienst der Volksgezondheid in Ned.-Indië, op Dinsdag 11 dezer een voordracht met lichtbeelden over: De hygiënische opvoeding van de inheemsche bevolking in Ned.-Indië.

...Ir. S. J. Vermaes †. Te Delft is, op den leeftijd van 59 jaar, overleden Prof. Ir. S. J. Vermaes, hoogleeraar in de metallurgie en docimasie aan de Technische Hoogeschool aldaar. Prof. Vermaes was voor zijn benoeming tot hoogleeraar in 1902, eenigen tijd werkzaam als ingenieur bij het mijnwezen in Ned.-Indië en daarna ingenieur-directeur van de Ned.-Ind. Mijnbouwmaatschappij. Van zijn hand verschenen in verschillende vaktijdschriften een aantal bijdragen over de geologie en mijnbouw van Ned.-Indië. De overledene was commandeur in de orde van de Kroon van Roemenië.

J. Hudig D.zn. †. Te Hilversum is, in den ouderdom van ruim 86 jaar, overleden de heer J. Hudig Dzn., oprichter en oud-directeur der Koloniale Bank. Vóór dien tijd (1881) was de heer Hudig in Indië werkzaam, eerst in dienst der spoorwegen, daarna als eigenaar van cultuurondernemingen. (Zie ook de rubriek Suriname in dit Nr.).

Een ongeschikte Regent. Batavia, 4 Oct. (Aneta). [1]) De resident van Pekalongan schorste onder nadere goedkeuring van de Regeering den regent van Brebes, wegens openbare dronkenschap, machtsmisbruik, vrijheidsberooving en knevelarij.

(Volgens den Regeeringsalmanak voor 1927 is sedert 30 Aug. 1920 regent van Brebes: Raden Mas Toemenggoeng Poernomohadiningrat).

Een Regent gedecoreerd. Bandoeng, 10 Oct. (Aneta). Het kruis van de Willemsorde is plechtig uitgereikt aan den regent van Tjiamis, Raden Adipati Aria Sastrawinata. Er was zeer groote belangstelling. De resident van Oost-Priangan, de heer G. D. P. A. Renardel de Lavalette, sprak den regent toe, evenals overste L. A. Snell. Ten slotte werd voor den regent gedefileerd.

Bezwaren tegen de voorgestelde nieuwe samenstelling v. d. Volksraad. Batavia, 4 Oct. (Aneta). Een dertigtal bekende figuren, onder wie de heeren Trip, President van de Javasche Bank, Groskamp, President van de Factory, Sandrock, Directeur van de Ned.-Ind. Escompto Mij., Zeverijn, lid van de firma Tiedeman en Van Kerchem, Wouter Cool, voorzitter van de Ned.-Indische Spoorweg Mij., en Otten, hoofdagent te Batavia van de Java-China-Japan-lijn, zonden een request aan den Volksraad met verzoek er bij de Regeering met klem op aan te dringen de voorgestelde wijziging van de Staatsregeling terug te nemen, althans wat betreft de nieuwe samenstelling van den Volksraad.

Mr. Dr. M. A. G. Harthoorn. Batavia, 6 Oct. (Aneta). Mr. M. A. G. Harthoorn, vice-president van den Raad van Justitie te Soerabaja, is benoemd tot lid van het Hooggerechtshof voor Ned.-Indië.

Hoogere examens. Technische Hoogeschool. Bevorderd tot doctor in de technische wetenschap (met lof) na verdediging van een proefschrift getiteld: Over de samenstelling en het ontstaan van krijt- en mergelgesteenten van de Molukken, en van stellingen, de heer Tan Sin Hok, mijningenieur.

Landbouwhoogeschool. Cand.-examen Koloniale landbouw, de heeren K. A. Barkeij, J. W. van den Bijlaardt, H. Th. Hirsch.

Universiteit Leiden. Doctoraal-examen Indisch recht de heeren W. Schols, C. C. J. Maassen, F. J. Nieboer.

Een belangrijke vondst uit het Hindoetijdperk op Java. Semarang, 5 Oct. (Aneta). In de dessa Ngemplak Semondan in het Semarangsche is een massief zilveren beeld gevonden, dat minstens elf eeuwen oud is. De hoogte bedraagt 28 centimeter en het weegt 8½ K.G. Het stelt Bodhisattwa Mandjoeri voor, de verkondiger van de hoogste Boeddhistische wijsheid. Een fragment van een inscriptie in Nagarischrift geeft een gedeelte van de Boeddhistische geloofsbelijdenis te lezen.

Mislukt plan van een nieuw oproer. Batavia, 5 Oct. (Aneta). In de gevangenis op Glodok in de benedenstad is een uitgebreid complot onder de gevangenen ontdekt. Men heeft de schriftelijke bewijzen in handen, dat de gevangenen van plan waren gezamenlijk los te breken en een nieuw oproer te ontketenen.

De koelie in de bergcultures. Voor de leden der Kon. Ver. Koloniaal Instituut zal de heer C. M. Hamaker, thee- en rubberplanter, Donderdag 20 dezer te 8 uur n.m. in de groote aula van het gebouw een lezing houden over: „De koelie in de bergcultures op Java en zijn onmiddellijke chef."

[1]) De tekst der Aneta-telegr. is ontleend aan de „N.R.Ct.".

Kunst, Kunstnijverheid en Huisvlijt.

Een belangrijke Veiling.

De Firma Mak houdt, op Dinsdag 18 en Woensdag 19 dezer, in hare verkooplokalen Rokin 13 te Amsterdam, een belangrijke publieke veiling van grafisch werk van den bekenden kunstenaar *W. O. J. Nieuwenkamp,* waaronder verschillende stukken, gedurende diens herhaalde Indische reizen vervaardigd.

In het „Voorwoord" van den in het Fransch gestelden, fraai geïllustreerden catalogus schrijft de heer A. Mak o.m.:

„De te Amsterdam geboren schilder-teekenaar, Nieuwenkamp, woont sedert 1920 niet meer in Holland. Door zijn verschillende reizen in Frankrijk, Italië, Spanje, Marokko, Egypte, zoo ook in Britsch- en vooral over Nederlandsch-Indië, is hij aan mildere luchtstreken gewend geraakt. Telkens als hij te Edam terugkeerde, waar hij van 1905—1920 in zijn vermaarde huisboot woonde, had hij meer en meer van de rheumathiek te lijden, zoodat hij na een winter op Sicilië en vijf jaar in Rome gewoond te hebben, besloot zich te San Dominico bij Florence te vestigen. Daar, in dat heerlijk zonnige land, beoefent hij thans bijna uitsluitend de schilderkunst. De verzameling, welke thans geveild zal worden, is wel de meest volledige, welke tot op heden, zoowel in Holland als in den vreemde, getoond is geworden. De laatste belangrijke tentoonstelling van zijn grafisch werk had in 1920 te Londen plaats, waar zij veel succes had, maar dat was nog geen derde deel van wat thans geboden wordt. Dit zijn alle stukken uit zijn persoonlijke verzameling en bijna alle z.g. *„épreuves d'artiste"*, door hem zelf afgedrukt, de mooiste exemplaren dus, die er bestaan. Nieuwenkamp heeft zich dikwijls tevreden gesteld met slechts enkele goede proeven van zijn werk; zelden maakte hij een groot aantal afdrukken voor den verkoop. Daarom zijn verschillende dezer stukken nimmer in den handel geweest, sommige zelfs geen enkelen keer ten toon gesteld. Reeds lang geleden is een groot deel der zink- en koperplaten er van vernietigd of verbruikt, terwijl ook een belangrijke hoeveelheid, welke hij in zijn atelier te Edam bewaarde, gedurende zijn langdurige afwezigheid, geoxideerd is en dus niet meer geschikt tot afdrukken. De laatste zeven jaren zijn er in 't geheel geen afdrukken meer gemaakt, zoodat de thans geboden stukken wel „zeldzaam" mogen worden genoemd."

Er zijn heel wat artikelen over Nieuwenkamp's werk verschenen, zoowel in Nederlandsche, als in buitenlandsche bladen en tijdschriften. Een uitvoerige beschrijving — een *Gedenkboek* — werd in 1924, ter eere van zijn vijftigjarig jubileum, door de *Firma Kleykamp* uitgegeven.

Dr. H. J. Hubert schreef in 1912: „Twee honderd Etsen en Houtsneden van W. O. J. Nieuwenkamp" en *Dr. J. B. de la Faille* in 1916: „Vijftig nieuwe Etsen van W. O. J. Nieuwenkamp". Er zijn weinig grafische kunstenaars, die zooveel verschillende technieken hebben toegepast en er zooveel mooie resultaten mede hebben bereikt. Bij verscheiden etsen paste hij een door hem zelf uitgevonden werkwijze toe.

Deze veiling omvat een twee-honderdtal etsen, waaronder bijzonder fraaie van Javaansche landschappen, zoowel te Semarang en Bandoeng, als van den Buitenzorgschen Plantentuin, en van Bali en Lombok vooral. Bovendien een volledige verzameling van zijne lithografieën, ook voornamelijk Ned.-Indië betreffende, en ten slotte een honderdtal eer[illegible] afdrukken zijner houtsneden. Van deze laatste gaf o.a. de heer *A. Hallema,* die — zooals reeds verleden week vermeld onder de rubriek „Literatuuroverzicht", ook in het tijdschrift „Nederland" van Juli '27 de Nieuwenkamp-tentoonstelling in het Stedelijk Museum te Amsterdam beschreven heeft — in 1917 een beoordeeling in het te Antwerpen verschijnend maandblad „Onze Kunst", onder den titel: „De Houtsneden van W. O. J. Nieuwenkamp.

Op aanstaanden Zaterdag, Zondag en Maandag, 15, 16 en 17 dezer, zijn de te veilen werken van 10—4 uur in de zalen van Rokin 13 te Amsterdam voor het publiek ter bezichtiging gesteld en zullen ongetwijfeld ook vele Indische belangstellenden trekken.

Toenemende Belangstelling voor Indonesische Ku[nst]

Een sprekend bewijs voor de toenemende bel[ang]stelling op Indonesisch kunstnijverheidgebied wel het verblijdend verschijnsel, dat er tel[kens] nieuwe tentoonstellingen van komen, waaraan meer en meer waardeerende artikelen gewijd w[or]den. Zoo schreef *Just Havelaar* onlangs in „H[et] Vaderland", naar aanleiding van eene in Pi[...] te 's-Gravenhage geëxposeerde verzameling [...] doeken:

„Het was te vreezen, dat na de met zooveel [...] en kennis uitgelezen keurverzameling Indi[sche] weefsels, die de „Vrienden der Aziatische ku[nst] ons dezen zomer toonden, deze collectie een [...]nig zou teleurstellen. Maar opnieuw is men er [...] in geslaagd zeer mooie, soms zelfs superbe ikat[...]ken bijeen te brengen.

Na al wat ik — zoo herhaaldelijk — over [...] schoone, primitieve en toch in haar soort volm[aak]te ambachtskunst reeds in dit blad mocht schrij[ven] kan ik nu met een enkel woord volstaan. Di[t is] trouwens geen werk, waar men lange verhande[lin]gen over schrijft. Het is werk, dat men zoo[...] geniet, dat men erg mooi vindt en daarmee [...] Men kan zich, bedoel ik, niet eenvoudig, niet [...]loos genoeg stellen tegenover dit product van [...] onbewust, zuiver intuïtief schoonheidsverlangen [van] een nog kinderlijk volk.

Deze kinderlijkheid is voor ons onbereikb[aar,] niet slechts voor ons 20ste eeuwers van Eu[ropa,] maar voor elk volk, elk ras, dat den tragischen [...] der cultuur te ondernemen had. Men voelt [...] elke aanraking met de cultuur en haar bewus[t...] moet deze schoonheid aanvankelijk vernieti[gen.] Maar toch zijn de edele doeken, met hun gedem[pte] kleuren, hun rijk en beheerscht ornament, hun [...] begrijpelijk ingewikkelde techniek, iets méér [...] ons dan louter sieraden der weelde. Zij zeggen [...] de vreugde van den schoonen arbeid; zij vert[ellen] ons, hoe de mensch van nature de schoonheid [...] heeft en haar taal verstaat. Een oude traditie [ligt] ten grondslag aan deze ambachtskunst, maar [...] traditie, die beheerscht, zonder te remmen, die [...] tegendeel de fantasie vrij maakt, die bovenal ui[t ...] klein beetje natuurlijken aanleg de grootst [...]lijke resultaten weet te halen.

Verwonderlijk blijft, dat deze uiting van pr[imi]tieve beschaving, in tegenstelling tot de primi[tieve] sculptuur b.v., geen deel heeft aan het daemonis[che,] aan den alles overweldigenden, metaphysis[chen] angst, aan het schrikwekkende, dat op het gem[oeds]leven van den overbeschaafden decadent een [...] zoo noodlottige suggestie oefent. De grilligheid [...] wreedheid der instinctieve verbeeldingskracht [...] primitieve volken voelt men somtijds nog na in [...] karakter der ornamentatie, maar wordt altijd [...]adeld tot een schoonheid, welke verbaast door [...] voornaamheid.

Tallooze doeken trouwens hebben ook aan [...] grilligheid [...]en deel. Prachtig zijn deze dof-r[...] zwarte, gloeiend-bronzen lappen, prachtig [...] kleur, van lijn. Tot de verrassendste reken ik [...] breede, groote doek uit Celebes met zijn m[...] zwart en rood en de forsche kracht zijner hori[zon]tale banen, die als slotaccoorden werken.

Een verzameling houtsneden van Ten Klooster [...] aan deze tentoonstelling toegevoegd, deze hout[sne]den, die niet alleen door haar motieven, maar [...] door haar eigenaardige stijlkracht, door het ge[...] nen en ornamentale karakter harer synthe[tische] lijn, door de rijke werking van haar wit en z[wart] de sfeer der Indische schoonheid in bewuster, in[tel]lectueeler vormen openbaart. Deze prenten zal [men] zelden diep noemen misschien, maar ze bezitten [...] hooge mate een zuiver aesthetische schoonheid. [Sti]listisch zijn ze voorbeeldig."

* * *

Het bestuur der Afdeeling Amsterdam van [de] Ver. „Oost en West" en de Directie van het R[...] *Theater,* Kalverstraat 224, geven op Donderdag [...] dezer te 2.30 uur een Eere-voorstelling — waar[voor] tal van autoriteiten genoodigd zijn — van het [...] belangrijke Filmwerk *Mataram,* opgenomen [door] den heer *Tassilo Adam,* met toelichtingen van [...] *den Mas Noto Soeroto.* De Hall van het Th[eater] wordt door *„Boeatan"* met fraaie Indonesi[sche] kunstnijverheid versierd.

* * *

Ter eere van het tienjarig bestaan van het „N[a]*tuurkundig Genootschap van Gouda en Omstreken"* zal daar Dinsdag, 18 dezer, een feestavond ge[...]

worden, waarop, in de schouwburgzaal der so-teit „Ons Genoegen", een voordracht met licht-elden zal worden gegeven door den heer *J. C.* ...ster, over *„De Prae-Maleiërs"* (Bataks, Dajaks Toradja's). De zaal zal door „Boeatan" versierd ...den met kunstnijverheidarbeid, van deze drie stammen afkomstig. In de pauze zal — op ...rend verzoek — Boeatan's propaganda-comite ...en voor een kopje Java-thee of -koffie, dan wel *glas* „stroop" met Indische versnaperingen, ...r bedienden van het land, in nationaal kostuum, ...geboden en opgeluisterd door Indische muziek. ...r een provinciestad als Gouda zeker een bui-...gewone gebeurtenis, welke de talrijke feestge-...en in de gelegenheid stelt op de aangenaamste ...ze kennis te maken met het een en ander, Indië ...treffende.

Wij hopen op deze beide uitvoeringen nader terug komen.

...rsoverzicht uit de Indische Bladen.

I. UIT DE EUROPEESCHE PERS.

Koninginnedag.

...et de gebruikelijke ceremoniën had ter gelegen-...d van den verjaardag van H. M. de Koningin ...paleize van den Gouverneur-Generaal te Wel-...eden *het openbaar gehoor* plaats.

...e Voorzitter van den Volksraad, *mr. A. Neytzell* ...*Wilde*, memoreerde o.m. de rede door den Land-...gd bij diens installatie gehouden, welke vooral ...Inheemsche kringen verwachtingen wekte, wel-...richtlijnen de Landvoogd zooveel mogelijk heeft ...ouden. De nieuwe Volksraad vereenigde zich ... de maatregelen der Regeering tegen landsge-...rlijke elementen en trad in de zeer kostbare ...rstellen tot uitbreiding van het leger en de ...itie.

...e *Landvoogd* wees in zijn antwoord op de on-...melijke verzwaring van de taak van hen, die ...telijk of particulier leiding moeten geven. „Wij ...en" — aldus Z. Exc. — „in een overgangs-...iode op schier elk gebied, waarbij op godsdien-... wetenschappelijk, staatkundig, maatschappe-... en economisch terrein wordt geschud aan de ...ers, waarop tot dusver onze woningen werden ...ouwd. Bizondere tijdsomstandigheden stellen ...ndere eischen aan hart en verstand en benepen ...rgdheid voor individueele of groepsbelangen is ... even slechte leidsvrouwe als de begeerte het ...utietempo kunstmatig te versnellen. Verschil ...nzicht en opvattingen leidt tot verheldering van ...en blik, maar wie aanstuurt op verdeeling en ...iding, wie door toomeloozen haat verblind, de ...sten tracht te vergiftigen, handelt niet minder ...dadig dan die door ruw geweld zijn denkbeel-... aan anderen wenscht op te leggen. Handhaving ... rust en orde is de eerste plicht van iedere ...rheid. Het is volslagen onredelijk van de Over-... te vorderen voorkoming van elken brand; ... kan geëischt worden dat de brandweer paraat ...en dat de brandalarmsignalen behoorlijk func-...neeren. Elke goede grond ontbreekt voor eenige ...orgdheid dat de Regeering iets zal nalaten wat ...dit opzicht redelijkerwijs kan worden gevergd. ...feiten hebben reeds bewezen dat het aankwee-...en onderhouden van een angststemming de ...rheid belemmert en de misdadige elementen ...moedigt." De Landvoogd besloot zijn rede met ...op aan te dringen de toekomst met vast ver-...wen tegemoet te gaan, zonder hetwelk vrucht-...gende arbeid uitgesloten is, en te zoeken naar ...geen vereenigt, in het belang van de ontwikke-... en voorspoed van Indië. Geëindigd werd met ...verzoek zich met den Landvoogd te vereenigen ...de bede voor een gezegend levensjaar van H. ...de Koningin. (*De Loc.* 1/9, blz. 3 en 19)

Openbaar gehoor en politiek.

...e Resident van Soerabaja, de heer *Hardeman*, ...ft bij het openbaar gehoor op 31 Aug. o.a. ge-...oken over *nationalistische verlangens* en *In-...dsche meerderheid* (*Soer. Hbl.* 1/9, 3de bl.). De ...ofdredactie van het *Soer. Hbl.* (2/9, 3de bl.) ...ft naar aanleiding hiervan een open brief aan ... Resident gericht. Het blad verwacht van de ...erheid, dat zij beslist afwijzend zal staan tegen-...r alle verlangens, welke *niet* als redelijk kun-... worden gekwalificeerd, en dat zij deze wèl zal ...en te stuiten met alle kracht, waarover zij be-

schikt. Het blad protesteert tegen het streven, de gewillige aanvaarding van eene zoo diepgaande hervorming als de omzetting der Europeesche Volksraadsmeerderheid in eene Inlandsche — eene hervorming, waarover de Staten-Generaal in hoogste instantie zal hebben te beslissen — voor te stellen als een eisch der gezonde rede, welke voor andersdenkenden slechts overlaat het brandmerk der ziekelijke domheid. Hij, die niet doof is voor hetgeen opklinkt uit de samenleving om hem heen, *moet* weten, dat vrijwel de geheele Westersche groep der ingezetenen met groote zorg de ontwikkeling der verhoudingen gadeslaat en dat zij, hoe onbeperkt haar aanhankelijkheid en trouw ook moge zijn jegens de Regeering, vertegenwoordigster van het Opperbestuur, niettemin de hoop koestert, dat het ontwerp tot herziening der Staatsregeling vooralsnog geen wet moge worden.

De *Java-Bode* (5/9) nam met algeheele instemming kennis van het verweer van het „Soer. Hbl.", dat uiteraard geen nieuwe argumentatie brengt. Uit het betoog van den Resident bleek de *J. B.*, hoezeer het zaak is om paraat te blijven in de bestrijding van hetgeen zoovelen met het blad niet in het belang van Indië achten.

De techniek der Bolsjewistische revolutie.

De heer *Hugo Reynst* te Parijs wijdt in het *Soer. Hbl.* (26 en 27/8, 2de bl.) een studie aan „De techniek der Bolsjewistische revolutie." Alles wordt ondermijnd, ondergraven: *„In de natie door de organiseering der partij in cellen, werkingssferen, federaties."* Al bevatte de arbeidsrooster der Roode Secte niets dan dit ééne zinnetje, het zou voldoende zijn om de oogen te openen voor de gevaren, waarmee men door verraad en trouweloosheid de maatschappij en een gehate beschaving omstrikt. Men trekt niet meer op tegen het „Paleis" of tegen de Kamers der Volksvertegenwoordiging. Men marcheert in de eerste plaats naar de postkantoren om zich te vrijwaren voor elk mogelijk tegen-offensief van de wettige macht. Over de postkantoren gaan door telegraaf, telefoon en radio de orders van verweer, van concentratie, of van waarschuwing. De posterijen zijn de spil van elke bolsjewistische revolutie. Er zijn voorbeelden van op Java. Het personeel der posterijen zal zoo volledig mogelijk „getruffeerd" worden met handlangers en wanneer de voorbereiding geschiedt met de noodige zorg, zullen de vitale organen van te voren bezet zijn door communistische cellen. Dit lijkt voor Java misschien nog een loos verzinsel, te Parijs geldt het voor méér dan mogelijkheid. Men stelle zich overigens niet te veel gerust met dit loos verzinsel.

In *De Loc.* (1/9) vestigt *Dr. A. R. Zimmerman* de aandacht op *„De groote Lessen van Weenen."* In onzen tijd staat overal de communist gereed om zich van de leiding meester te maken en het graan te oogsten, dat de socialist gezaaid heeft. Ook is *dr. Z.* van meening, dat in oogenblikken als zich bij de straatgevechten te Weenen voordeden, voor de veiligheid der massa's niets te verwachten is van hen, die zich voor hare leiders uitgeven. Al is het geluid der steden groot, het laatste woord ligt bij de landsbevolking. Men kan op het gezond verstand der landelijke bevolking rekenen om steedsche stoutigheid te stuiten.

De Sum. Post (7/9 „De geleidelijkheid") belicht het systematische en logische van *Tan Malaka's propaganda en arbeid.* Met incidenteele opstandjes kan men, volgens hem, niets bereiken. Het Javaansche volk zal zijn vrijheid niet verkrijgen door wapengeweld, doch door een vreedzame economische revolutie. Deze opvatting ligt in de lijn van Tan Malaka's denken. Men mag en moet hem au serieux nemen, want hij is inderdaad de man van de groote lijn. Of zijn opvatting ten aanzien van de „geleidelijkheid" weerklank zal vinden bij de vreemdsoortige agglomeratie van niet ongevaarlijke warhoofden, staat wel zeer te bezien.

Het *Soer. Hbl.* (27, 29 en 30/8, 3de bl.) beschrijft *„De samenzwering van de Soediro-partij"* op Java in Juli 1927. Men is er thans meer dan ooit van overtuigd, dat Moskou in stilte nog steeds de groote lijn volgt naar de bolsjewistische revolutie in Ned.-Indië.

Genade of Recht. De bekrachtigde vonnissen.

Het *Soer. Hbl.* (27/8, 3de bl. „Genade of Recht" Z.) betoogt dat goedheid, welke beknotting van het Recht tengevolge heeft, in het Oosten immer wordt misverstaan en tot verkeerde resultaten voert. Het blad hoopt dat de huidige Regeering uit de historie der laatste 16 jaren de les zal putten, dat in

LIJST VAN ADRESSEN

ten behoeve van Repatrieerenden

Voor nadere bijzonderheden, leze men de betreffende advertenties.

AANNEMERS EN BOUWKUNDIGEN
W. van Heyst, Velsen.

ACCOUNTANTS-BELASTINGZAKEN
W. v. Maanen & Tadema, Amsterdam/Rotterdam.

AUTOHANDELAREN
N. V. James Nefkens, Laan v. Meerdervoort 96c, Den Haag.

BAD- EN ZWEMINRICHTINGEN
Badinrichting „De Regentes", Weimarstraat 63, Den Haag.

BANKETBAKKERS
C. A. Nieuwstadt, Kranenburgweg 61.
Gebr. Ooms, Indigostraat 89, Den Haag.
J. Krul, Noordeinde, Den Haag.

BANKIERS EN BANKINSTELLINGEN
De Bas & Co., Heerengracht, Den Haag.
P. J. v. d. Berg & Co., Anna Paulownastraat 87, Den Haag.
Henny & Co., Anna Paulownastraat 62A, Den Haag.
Holl. Bank voor West-Indië, Amsterdam.
Nederlandsche Handel Mij., Amsterdam.
Jos. D. Nelten, Sportlaan 3, Den Haag.
Taams & Keyser, Bankastraat 10, Den Haag.

BEGRAFENISONDERNEMINGEN
Begrafenisonderneming „Simplicitas", Denneweg, Den Haag.

BLOEMISTEN
J. M. Hermans, Kon. Wilhelminal. 527, Den Haag.
D. Maarschalk, Valeriusstraat 113, Den Haag.

BOEK- EN KUNSTHANDEL
D. Driessen, Haarlemmerstraat 105, Leiden.

BOEKDRUKKERIJEN
N.V. Ten Hagen, Nobelstraat 20, Den Haag.

BOUW- EN WONINGBUREAUX
Bouwbureau J. van Gemert, Valkenboschkade 277, Den Haag.
Bouwbureau C. Hoogendoorn, Ieplaan 201, Den Haag.
Woningbureau W. Hoksbergen, Bezuidenhout 14, Den Haag.

BRANDSTOFFEN
Firma Van Dijk, Nieuwe Haven 366, Den Haag.
N.V. Haagsche Brandstoffenhandel „De Concurrent", Trekweg 84, Den Haag.
J. van Vuuren, Denneweg 67A, Den Haag.

BROODFABRIEKEN
Gebr. ten Hoeve, Wald. Pyrmontkade 2c, Den Haag.

COMESTIBLES EN DELICATESSEN
J. C. Haring-Waterreus, Symonszstraat 15, Scheveningen.
A. W. M. Polders, Franklinstraat 78, Den Haag.
Joh. Toet, Aert v. d. Goesstraat 34, Den Haag.

CREDIETMAGAZIJNEN
„De Residentie", L. Beestenmarkt 121, Den Haag.

DAMESKAPPERS
Maison Alice, Plein 11, Den Haag.
Au Paradis, Toussaintkade 2, Den Haag.
Maison Neustadt, Bezuidenhoutscheweg 3, Den Haag

DANSINSTITUTEN
Dansinstituut Ewy de Clercq, Frankenstraat 5, Den Haag.
Dansinstituut „Henri", Archimedesstraat 64. Den Haag.

DETECTIVE-BUREAU
„Hilvers", Westeinde 235, Den Haag.

DIVERSEN
G. v. Willigen, Havenkade 4, Den Haag.

DROGISTEN
Drogisterij „De Boer", Paulus Buysstraat 9, Scheveningen.
Drogisterij de Laan, L. v. Meerdervoort 527, Den Haag.
G. v. d. Gaag, Groenmarkt 27, Den Haag.
G. v. d. Sel, Copernicusstraat 221, Den Haag.
A. de Vries, Kerkstraat 98, Hilversum.

ELECTR. INSTALLATIES EN -ARTIKELEN
P. v. d. Berg, Bankastraat 41, Den Haag.
Van Eijck, 2e Sweelinckstraat 93, Den Haag.
W. G. Scheeres, Hooigracht 1C, Den Haag.
M. Vrolijk, Thomsonlaan 41, Den Haag.
Frans v. Wijk, Vlamingstraat 24, Den Haag.

een Oostersch land het Recht steeds in volle strengheid moet worden toegepast, omdat genade hier synoniem is aan zwakheid.

De Loc. (30/8) meldt omtrent de communisten, wier doodvonnissen door den *G. G.* zijn bekrachtigd, het volgende: *Hasan Bakri* was de auctor intellectualis van den opstand in geheel Oost-Priangan. Hij was het, die de besprekingen van het revolutionnaire comité in het Pieterspark te Bandoeng bijwoonde, werwaarts hij per auto was vertrokken, vergezeld van zekeren Bakri. Bij terugkeer werden de orders aan de verschillende leiders uitgedeeld. In Tjiamis volgde toen de vergadering in desa Lamboer Balong, waarbij werd meegedeeld, dat alle ambtenaren, zooals de regent, de A. R. en het politiepersoneel moesten worden vermoord. Het was daarbij, dat peper werd rondgedeeld om de slachtoffers blind te gooien. *Egon, Dirdja* en *Mardjoeki* waren de eerste assistenten van Hasan Bakri, welke laatste persoonlijk deelnam aan alle moorden, in Tjiamis gepleegd.

Drie duizend veroordeelde communisten wachten thans op ten uitvoerlegging van hun vonnis. Het is moeilijk om voor hen allen onderkomen in de gevangenissen te vinden, zoodat thans besloten is, dat ondergebracht zullen worden te Soerabaia 300 man, op Noesa Kembangan 800, in het verbouwde vroegere militaire kampement te Banjoebiroe 1200 en in de verbouwde landspakhuizen te Padang 700 communisten.

Prijsvraag tuberculose.

In 1925 werd door de *Kon. Wilhelmina Jubileum Stichting* een prijsvraag uitgeschreven, waarin een uitgebreid, nauwkeurig klinisch en zooveel mogelijk bacteriologisch onderzoek gevraagd werd naar de verspreiding en naar het voorkomen der tuberculose in een bepaalde in Ned. Oost-Indië samenwonende, doch vrijlevende, bevolkingsgroep, welke in haar geheel tenminste 2500 personen, zooveel mogelijk in familie- en gezinsverband levende, omvat (*Deli Crt.* 5/9). Verreweg het beste onderzoek, zoowel in klinischen als wetenschappelijken zin, is dat van *dr. O. Paneth*, Gouv.-arts te Kaban Djahe. Dit onderzoek betreft meer dan 2600 personen, verdeeld over 6 dorpen, welke behalve klinisch onderzocht ook alle zijn doorgelicht en waarvan bij niet minder dan rond 200 de tuberculeuse afwijkingen op de röntgenphoto zijn vastgelegd. Bij 7000 personen is de intracutane enting met tuberculine verricht. Het tweede onderzoek, dat aan de gestelde eischen voldoet, is ingezonden door *Mohd. Djamil*, Indisch arts te Penjaboengan (Tapanoeli). Het betreft de bevolking van een tweetal dorpen in de omgeving van Fort de Kock. Meer dan 2600 personen zijn, deels buitenshuis, deels gedurende huisbezoek, klinisch onderzocht en het aldus verzamelde materiaal in nauwkeurige gegevens en overzichtelijke kaarten vastgelegd.

De anti-woeker vereeniging.

In Februari j.l. had te Bandoeng de oprichtingsvergadering der A. W. V. plaats. Geleidelijk traden andere vereenigingen tot deze vereeniging toe. Tot dusverre heeft de Vereeniging hare werkzaamheden, door gebrek aan het benoodigd kapitaal, wel moeten beperken tot het geven van *voorlichting* en *bijstand* (*Bat. Nwsbl.* 5/9, O.). Men onderschatte echter de waarde van dezen arbeid niet. Hoevelen hebben slechts een vermoeden van het bestaan van de z.g. „Woekerordonnantie" (Stbl. 1916 No. 643). Wat het lot van den kleinen man is, die hulpeloos wordt overgelaten aan de practijken van een woekeraar, is wel niet twijfelachtig. Ook heeft het bestaan der A. W. V. in vele gevallen een preventieve werking ten goede. De hulp van de advocaten stelde de jonge vereeniging reeds van den aanvang af in staat in vele gevallen onmiddellijk in te grijpen met meestal een gunstig resultaat. Niet minder dan 67 personen wendden zich in de afgeloopen zes maanden tot de vereeniging om hulp en voorlichting. Te Soerabaja is de oprichting van een dergelijke vereeniging binnenkort te verwachten; te Weltevreden wordt het vraagstuk ernstig in studie genomen; uit verzoeken om inlichtingen uit andere plaatsen als Semarang en Magelang blijkt dat men ook daar pogingen aanwendt, om eene dergelijke vereeniging in het leven te roepen.

De nieuwe bevloeiingswerken in Bantam.

De Regeering heeft autorisatie verleend tot de verdere normaliseering en bedijking der beide oevers van de Tji Doerian vanaf de Rawah Patrasana tot aan de monding der rivier, over een lengte

van ongeveer 20 K.M. Voor dit werk is *f* 1.005.. toegestaan. Over den voortgang van *het groots.. irrigatiewerk in de Noordelijke laagvlakte van .. tavia en Bantam* deelt *De Loc.* (1/9, blz. 5) e.. mede. In de i.. ..iestreek van de Tji Doerian een vrij kostba... wegenplan in uitvoering. .. de toegangswegen heeft men de vele waterw.. (afvoer- en toevoerleidingen) noodig voor ban.. vrijmaken en bevloeiing. Van de Rawah Patra.. wordt langs verscheidene leidingen het water .. voerd naar het bevloeiingsgebied, terwijl de Ra.. zelf, door middel van een inlaat bij Koper aa.. Tji Doerian, in den bandjirtijd gevoed wordt .. het overtollige water van deze rivier. Dit quan.. verzamelde bandjirwater is voldoende om in de.. vloeiingsbehoefte van een uitgestrekt terrein.. voorzien, wanneer het gezakte rivierwater deze.. paciteit reeds lang mist. Het Patrasanawerk, .. het dubbele doel, n.l. gedeeltelijke bandjirvrij.. king van de rivier en bevloeiing bij lagen wa.. stand, zal later, met de Garoegakwerken in het.. heele irrigatieplan worden opgenomen, zooals .. ook geschieden zal met de Rawah Ilitwerken .. Boemiajoe. Het water van de Tji Doerian zal .. vendien worden benut om het ten Westen van .. rivier gelegen gebied tot aan de Tji Oedjoeng .. irrigatie te brengen. De bij deze irrigatie aan.. tende Tji Oedjoeng-projecten zijn thans in be.. king. Het ligt in de bedoeling de uitgestrekte .. te zooveel mogelijk te bevloeien met Tji Sed.. water, wegens het groote slibgehalte. Wanneer .. Tji Sedane-plan is uitgevoerd, zal in geregelde .. vloeiing zijn gebracht een stuk bouwland tuss.. beide rivieren, groot 74 duizend bouws, van a.. Noordkust tot de lijn over Djatti en Bataradja, .. medegerekend dus het terrein ten Westen van .. Doerian tot de Tji Oedjoeng-werken. Het ge.. bevloeiingswerk zal ongeveer *f* 10 millioen ko.. De voortgang der werkzaamheden heeft zo.. stoornissen plaats. Werkvolk is thans, na den .. oogst, voldoende te krijgen. Het doet wel vre.. aan, dat het volk in deze streken zich over he.. ger een zoo onverschillig toont voor hetgeen er .. gouvernementszorg met zijn grond te gebe.. staat. Niet de minste medewerking, bij ban.. b.v., of het moet in betaalden arbeid zijn. Op e.. initiatief zal niemand iets doen. Zonder een vi.. uit te steken, ziet men toe hoe het wassende ban.. water have en goed bedreigt, terwijl in vele g.. len toch een minimum arbeid bij de meest bed.. de oevers b.v. voldoende is om het kwaad te .. ren. Eerst moeten de Regent en de andere hoo.. zich met de zaak bemoeien en strenge printa's .. ven, voordien denkt er niemand aan handelend .. te treden.

II. UIT DE INHEEMSCHE EN MALEISCH-CHINEESCHE PERS.

Revolutie.

De hoofdredacteur van het radicale blad S.. *Indonesia* te Soerabaja, voelt zich in het num.. van 25 Augustus genoopt het een en ander ten .. te geven over de beteekenis van „revolutie", o.. men volgens hem over het algemeen thans .. goed begrip daarvan heeft. De een denkt bij .. hooren van dat woord dadelijk aan moord en .. letjes, de ander aan bloedvergieten; daarom za.. een uitleg van dat begrip geven, die de broe.. welke haken naar de vrijheid van den gebo.. grond, goed in het oor moeten knoopen.

Hij zegt dat in den beginne de maatschappe.. vooruitgang geregeld werd door de voor alle le.. de wezens geldende wetten van evolutie en r.. lutie, welke beide wetten feitelijk één waren; .. eenige verschil bestond slechts in het tempo. .. als het water van de rivier naar zee stroomt, .. wis en zeker loopt de maatschappij naar een .. van gelijkheid, rechtvaardigheid, welvaren, be.. ving en broederschap.

Evenals de loop eener rivier in vlak land r.. is, zoo zal ook de maatschappelijke vooruitgang .. gemerkt plaats hebben, indien hij niet in zijn .. belemmerd wordt door de een of andere s.. kaste. Maar zooals de rivier ook bergen doorbr.. die haar in den weg staan, zoo zal de voortuit.. der maatschappij de kaste en het ras vernietig.. die hem belemmeren willen. Op vredige wij.. door geweld, de evolutie der maatschappij gaat .. stadig vooruit.

Een deel van dien vooruitgang is verkregen d.. oorlog. Een volk beoorloogt het andere en verdr..

het; dat overwinnende volk wordt rijk en machtig en knap, en het overwonnen volk wordt armer en dommer.

Zoolang er verdrukking is, bestaat ook het vrijheidsgevoel. De wreede Nero maakte den vooruitgang der Christenen krachtiger, George III schiep een Washington, die Amerika vrij maakte van de Engelsche verdrukking, het Tsarisme in Rusland deed het Bolsjewisme ontstaan, de Engelschen in Britsch-Indië deden de boycot- en swaraj-beweging ontstaan en zoo gaat het door.

Een vrijheidsoorlog wordt niet gevoerd om een ander volk te verdrukken, doch om zich vrij te maken van verdrukking. De nationale vrijheidsheld is geen verdrukker, zooals Caesar, Napoleon of Wihelm II, doch een mensch met een rein gemoed, klare gedachten en die trouw is aan de verdrukten. Schrijver noemt als voorbeelden Garibaldi voor Italië en Rizal voor de Philippijnen, die echte vrijheidshelden waren, ook al hadden zij een arm bestaan en geen wapens. De ongewapende strijders voor de vrijheid zijn sterker dan de soldaten van het imperialisme, omdat zij hoogere beginselen en doeleinden hebben; de discipline der laskaren van de vrijheid is geen slavernij als van de laskaren van het imperialisme, doch heilige ijver.

Schrijver noemt dan Voltaire en Rousseau als de vernietigers van het Fransche feodalisme en de stichters der nieuwe leer van vrijheid, gelijkheid en broederschap, rechtvaardigheid en waarheid, voorts als verdere strijders van deze idealen, Mirabeau, Danton, Robespierre, enz. Die Fransche vrijheidshelden konden toen echter niet beseffen dat later die vrijheid, gelijkheid en broederschap door het kapitalisme zouden worden verkracht.

Er moesten nieuwe denkers komen, Marx en Engels, om de nieuwe strijdleus te doen hooren: „Proletariërs der wereld", vereenigt U!" En Lenin, Trotzki en hun kamaraden beseften de kracht van die proletariërs; thans zijn de proletariërs van heel de wereld bezig hun krachten te organiseeren voor den strijd tegen de verdrukking van het imperialisme. En, hoe welbewapend het imperialisme ook moge wezen, de volken der onderworpen gebieden bezitten een geweldiger wapen dan een bom, dat is de eensgezindheid.

Indien, zegt de schrijver, de volken der onderworpen landen en de proletariërs begrijpen en één van zin willen zijn, zullen de legerscharen van het imperialisme van zelf uiteen spatten, omdat zij die de wapens hanteeren moeten, de arbeiders zelven zijn.

De voornaamste wapens der revolutionairen zijn daarom: de hersens en de mond. De revolutionaire soldaten zijn die, welke begrijpen en overtuiging bezitten en als de tijd gekomen is, met hun woorden en hun handen alleen den vijand ten val kunnen brengen, hoe groot hij ook zijn moge.

De revolutie bestaat dus niet uit ongeregeldheden, uit oorlog, gevoerd om te rooven en te moorden, doch zij is een uiterlijke en innerlijke strijd, waarbij een verdrukt volk of een verdrukte kaste zijn of haar hooge menschelijke eigenschappen uit en verzamelt voor een allerheiligst doel.

Open deur-politiek.

Onder bovenstaand hoofd komt in het liberale dagblad *Bintang* Timoer te Weltevreden een hoofdartikel voor, waarin de schrijver uiteenzet dat de Nederlanders het spreekwoord: „Wie klein is, moet slim zijn", inderdaad toepassen en daardoor in de wereld op den eersten rang zitten. Gewezen wordt op een schrijven in het *Bat. Nieuwsblad*, waarin wordt gezegd dat Nederland wel klein is, doch op het gebied van positie en prestatie in Azië slechts door Engeland wordt overtroffen.

Het blad constateert dat Nederland op het gebied van de politiek werkelijk nummer één is, want anders zou het, met zijn 7 millioen zielen, immers geen kolonie kunnen hebben met 55 millioen inwoners. Het blad komt dan op de open deur-politiek, welke door alle staatslieden in Nederland van zoo groot belang wordt geacht en waardoor de andere landen, als Amerika, Engeland, Duitschland, hun geld hier in Indonesië kunnen beleggen. *De Courant*, een blad dat den Indonesiërs zoo welgezind is, zeide onlangs in een artikel over het gevaarlijke drijven van Dr. Tjipto: „Gesteld zelfs, dat de Inlandsche intellectueelen thans reeds in staat zouden zijn het heele bestuur van het land in handen te nemen, dan zou de ellende niet te overzien zijn. Geen enkele groote mogendheid, wier onderdanen hier met honderden millioenen guldens in landbouw, nijverheid en handel geïnteresseerd zijn, zou het langer dan zes maanden dulden."

Door deze verklaring — aldus de *Bintang Timoer* — werd den Indonesiërs verklapt wat de opendeur-politiek beteekent voor de Nederlandsche machthebbers. Prof. Treub beweerde wel dat het vreemde kapitaal tot doel heeft de Indonesiërs te helpen, doch door deze verklaring heeft *De Courant* het groote geheim geopenbaard, dat den Indonesiër eigenlijk reeds bekend is, doch waarvan hij de reden thans nog beter is te weten gekomen.

Schrijver concludeert dat dit mag beschouwd worden als een der vruchten van de politiek en dat de Indonesiër, wil hij óók tot de eerste klasse gaan behooren, aan politiek moet doen, niet een beetje, maar véél en grondig. Hoe meer menschen aan politiek doen, hoe beter!

Rechts revolutionnair.

Een schrijver in de *Bintang Timoer* van 17 Aug. merkt op dat men nu, indien men spreekt van revolutionnaire partijen, in het algemeen direct denkt aan Semaoen, Tan Malaka, Alimin en Mohamad Hata. Ondertusschen kunnen met dit woord „revolutionnair" in dezen tijd ook de leiders worden bestempeld van Europeesche kranten, zooals b.v. Karel Wybrands, Zentgraaff en de redacteur van *Mataram*, die door de *Loc.* en *De Courant* haatzaaiers, opruiers en „revolutionnairen van rechts" worden genoemd. Want het *Nieuws*, het *Soer. Hbl.* en de *Mataram* vernederen niet alleen de Inlandsche hoofdambtenaren Wiranatakoesoema en Djajadiningrat met vuile woorden, doch zinspelen ook elken dag op den G.-G. en de Regeering. De redacteur van het Maleische blad *Djam* te Palembang — aldus schrijver — werd indertijd voor een artikel, dat minder netjes was voor de Koningin, als Indonesiër veroordeeld tot drie jaar gevangenisstraf, doch een Europeesch hoofdredacteur, die elken dag nog erger optreedt tegen Indonesische hoofdambtenaren, wordt tot heden nog niet geboeid. Als een luitenant of controleur beschermd wordt tegen aanvallen van de Inlandsche pers, waarom wordt een Indonesisch hoofdambtenaar dan niet beschermd tegen de aanvallen der Hollandsche pers? De Regeering wenscht dat hare ambtenaren worden hooggehouden en geëerbiedigd, doch dit zal niets geven indien deze ambtenaren iederen dag door de Europeesche pers worden vernederd. Nu vernam schrijver dat Karel Wybrands in verband met zijn opruiend geschrijf door den rechtercommissaris van den Raad van Justitie werd opgeroepen. Dit wijst er op, zegt schrijver, dat de handelwijze der rechtsche partij even gevaarlijk is als die van de linksche, als zij beiden revolutionnair zijn. En daarom is het niet meer dan billijk, dat ook aan de rechtsche partij een plaatsje in Boven-Digoel wordt aangewezen.

Het Nederlandsche onderdaanschap der Indische Chineezen.

Over deze kwestie maakt men zich onder de Chineezen in Indië vrij druk, zelfs in de kringen der peranakan Chineezen (zij die vaak reeds geslachten lang in Indië geboren en getogen zijn). Er is een strooming ten gunste van een Chineesch onderdaanschap van alle in Indië wonende Chineezen, waartegen verscheidene bladen waarschuwen als zijnde van feitelijk weinig belang voor de Indische Chineezen.

Panorama (Batavia) van 13 Augustus schrijft o.m., dat men in Indië onder de Chineezen vele critici aantreft die schreeuwen over dingen die zij niet begrijpen. Diegenen b.v., die zoo ijveren voor gelijkstelling, vergeten heelemaal de militieplicht die hieraan verbonden is.

Verder heet het, dat men bezig is zich warm te maken over de anti-Nederlandsch-onderdaanschapsactie en de wijziging van het consulaire verdrag tusschen Nederland en China, terwijl men blind is voor het feit dat volgens internationaal recht geen enkel land zijn onderdaanschapswet aan een ander land kan opdringen. Derhalve getuigt het van groote domheid om te denken dat door de wijziging van het consulair verdrag de peranakan-Chineezen, die hier geslacht op geslacht hebben gewoond, Chineesche onderdanen zullen worden. De Chineezen maken zich druk over dingen waaraan niet te tornen valt, maar verwaarloozen hun positie, die hoe langer hoe benauwder wordt, zoodat het binnenkort te verwachten is dat zij economisch te gronde zullen gaan, alleen omdat zij, misleid door de valsche nationalistische Maleisch-Chineesche pers, steeds

LIJST VAN ADRESSEN

ten behoeve van Repatrieerenden

Voor nadere bijzonderheden, leze men de betreffende advertenties.

(Vervolg).

EMBALLAGE EN EXPEDITIE

A. Rietveld, v. Bijlandstraat 27, Den Haag.

FEESTARTIKELEN

Klaassen, Prinsestraat 4, Den Haag.

FOTOGRAFEN EN LEVERANCIERS VAN FOTO-ARTIKELEN

W. Coret, Thomsonlaan 96a, Den Haag.
Lappöhn, Passage, Den Haag.
Ph. Starke, Hoofdstraat 172, Apeldoorn.
C. Vermeulen, Toussaintkade 20, Den Haag.

GARAGES

Garage Jansen, Rijks Straatweg 773, Wassenaar.
Garage Kinsbergen, Nieuwstraat 59, Apeldoorn.

GLAZENWASSCHERIJEN

N. V. Cemsto, Hunsestraat 39, Den Haag.

GROENTEN EN FRUIT

J. Eversmann, Edisonstraat 139, Den Haag.

HEEREN-MODEARTIKELEN

Kalker's Modemagazijnen, Kalverstraat 100, Amsterdam.
W. F. Meijer, Hoofdstraat 93, Apeldoorn.

HOEDEN

Kalker's Modemagazijnen, Kalverstraat 100, Amsterdam.
Maison de Ruit—v. d. Waag, Charl. de Bourbonstraat 27, Den Haag.

HOTELS, PENSIONS ENZ.

American Hotel, Amsterdam.
Grand Hotel des Pays Bas, Groote Markt, Arnhem.
Hotel-Rest. de Twee Steden, Buitenhof, Den Haag.
Hotel-Rest. Duinoord, Sweelinckplein, Den Haag.
Pension Evesto, Nassaulaan 2B, Den Haag.
Hotel Pension Insulinde, Bankaplein 2, Den Haag.
Rusthuis Zr. Kersloot, Esschenlaan 86, Rotterdam.
Pension Patria, Lindenheuvel 2, Hilversum.
Hotel Promenade, Oude Schev. weg 21, Den Haag.
Pension Strikwerda, 76 J. v. Oldenbarneveldtlaan, Den Haag.

HUISHOUDELIJKE ARTIKELEN

Frans van Wijk, Vlamingstraat, Den Haag.

INDISCHE UITRUSTINGEN

Firma Kalker, Kalverstraat 100, Amsterdam.
W. F. Meyer, Hoofdstraat 93, Apeldoorn.
A. Savelkoul, Singel 429, Amsterdam.

INRICHTINGEN VAN ONDERWIJS

Chr. Lyceum, Zeist.
Christelijk Lyceum, Emmakade 43, Haarlem.
De Vrije School, v. Speykstraat 46, Den Haag.
Instituut Schoevers, Stadhoudersplein 3, Den Haag.

JUWELIERS

Begeer, v. Kempen en Vos, Noordeinde, Den Haag.
Jedelo, Noordeinde 100, Den Haag.

KLEEDINGMAGAZIJNEN

Kleedingmagazijn P. v. d. Brul, Veenestr. Den Haag.

LUXE ARTIKELEN

J. A. Schlette, Willem de Zwijgerlaan 50, bij Fred. Hendriklaan, Den Haag, Telefoon 50888.

MANUFACTURENHANDEL

Iserief & Co., Veenestraat 16, Den Haag.
L. A. Kwanten, Weimarstraat 119, Den Haag.
Mag. „De Ster", Goudenregenplein 64, Den Haag.
Wisbrun & Liffman, Veenestraat 35, Den Haag.
Mag. de Zônegrens, Fred. Hendriklaan 99, Den Haag

METAALWAREN

A. Frieling, Schalkburgerstraat 381, Den Haag.

MEUBILEERINGEN

Fa. Möller & Co., Weimarstraat 38a, Den Haag.
C. v. Moorsel, J. Hendrikstraat 9, Den Haag.
Jungschläger, Cillierstraat 37, Den Haag.
A. Okhuysen, Obrechtstraat 474, Den Haag.
W. J. M. Simonis, Groenmarkt 34, Den Haag.
Firma Segaar, Spui 218/Thomsonlaan 93, Den Haag.
Schöder & Co., Groenmarkt, Den Haag.

MOTORHANDELAREN

Holland Motor- en Rijwiel Comp., W. de Withstraat 68, Den Haag.

MUZIEKHANDELAREN

Ph. Kruseman, Noordeinde 91, Den Haag.

hun oogen richten op China. Niet China moet hen helpen, doch zij omgekeerd China en dit kunnen ze alleen bereiken door hun economie en onderwijs te verbeteren.

In *Djawa Tengah* (Semarang) van 15 Aug. verzoekt een schrijver den Chineezen de kwestie van Volksraad, Gemeenteraad, onderdaanschap enz. nu eens een paar maanden te laten rusten, om zich te wijden aan de zooveel belangrijker vraagstukken van hun economische en sociale positie.

De *Perniagaän* (Batavia) van 13 September merkt o.a. ironisch op: De Chineesche beweging is verward; hier te lande wil men van het Nederlandsch onderdaanschap niets weten, maar komt een peranakan in China, dan loopt hij direct naar den Hollandschen consul. Verder meent het blad dat, om aan die verwarring een einde te maken, het nuttig is om studieclubs op te richten.

Oost- en West-Ind. Literatuur-Overzicht.

The labour problem in the Dutch Indian Archipelago.

Het Oct.-Nr. van „The Asiatic Review" bevat een artikel van den oud-gouverneur-generaal Mr. D. Fock over het arbeidsvraagstuk in Ned.-Indië, in verband met de Poenale Sanctie. De „N. R. Ct." geeft er een vrij uitvoerig overzicht van, waaraan het volgende is ontleend:

Mr. Fock zet op eenvoudige wijze het ontstaan van het Poenale Sanctie-stelsel uiteen, herinnerend aan de schaarsche bevolking van Sumatra, Borneo, Celebes enz. tegenover de dichte bevolktheid van Java en de noodzakelijkheid om de cultuur- en andere bedrijven, die land in de buitengewesten in ontginning nemen met gebruikmaking van ingevoerde overwegend Javaansche werkkrachten, door het bedreigen van straf op niet-naleving van de gesloten koeliecontracten tegen bedrijfsonzekerheid en verlies van emigratiekosten te beschermen. Van Westersch juridisch standpunt uit kan dit onderwerp niet worden beoordeeld. Rekening dient te worden gehouden met afwijkende Indische toestanden. In Ned-Indië worden zooveel doenlijk Nederlandsche rechtsbeginselen toegepast, doch daar waar uitzonderingstoestanden het vereischen dient er van te worden afgeweken. Intusschen is een gestreng overheidstoezicht op de arbeidstoestanden, welke door Poenale Sanctie beheerscht worden, noodzakelijk. De arbeidsinspectie is hiertoe ingericht, terwijl allengs de arbeidsregelingen zelve zijn herzien en naarmate de toestanden zich ontwikkelden van de Poenale Sanctie de scherpe kanten zooveel mogelijk zijn afgenomen.

De Poenale Sanctie is naar schrijvers meening bestemd om van lieverlede te verdwijnen. Doch van een onmiddellijke afschaffing kan geen srake zijn. ontginning van weinig of niet bevolkte streken ware zonder de Poenale Sanctie ondoenlijk. Echter dienen de betrokken maatschappijen saam te werken om aan den uitzonderingstoestand, welke de rechtsgrond is voor de Poenale Sanctie, een eind te maken met behulp van kolonisatie van Javanen op de andere eilanden, in de eerste plaats op Sumatra. De Javanen hebben in Suriname reeds bewezen geschiktheid voor den kleinen landbouw te hebben, tot beoefening waarvan ze na ommekomst van hun contracten met regeeringshulp in staat worden gesteld. Suriname heeft echter het nadeel dat het zoo ver van Java af gelegen is. Sumatra is betrekkelijk dichtbij en op den duur is dit zeker het aangewezen gebied om Java van zijn overbevolking, welke daar allengs onhoudbare toestanden zou doen ontstaan, af te helpen. De regeering heeft op dit gebied zelf proeven genomen in Zuid-Sumatra. De moeilijkheid bij kolonisatie met het oog op het beschikbaar komen van arbeidskrachten voor de ondernemingen blijft intusschen het vinden van een voldoende uitgestrektheid vruchtbaren grond op niet te grooten afstand van de ondernemingen. Het doel moet in elk geval blijven een verandering in den uitzonderingstoestand te brengen. Indien de planters volhouden, gelijk zij doen, dat de P. S. voor ingevoerd werkvolk voorloopig behoort te worden gehandhaafd, moeten zij zich ook bewust toonen van hun plicht om alles te doen wat in hun vermogen is om de P. S. overbodig te maken. Er zal tijd toe noodig zijn, doch dit is geen bezwaar, indien de gezindheid om te slagen maar aanwezig is.

Mr. Fock stelt de goede zijden der Poenale sanctie in het licht, vertelt iets van de voorschriften op het gebied van huisvesting, hygiënische verzorging enz., waaraan de werkgevers gebonden zijn, en ook van hetgeen sommigen doen boven en behalve hetgeen

waartoe zij verplicht zijn, zooals het oprichten van koelie-kinderscholen en ander jeugdwerk (dat der Senembah-Mij.). Voorts maakt hij gewag van de oprichting en werking der Permanente Arbeidscommissie ter Oostkust van Sumatra, die te adviseeren heeft omtrent herzieningen van de Koelie-ordonnantie.

Wegwijzer voor Katholieken die naar Indië gaan.

Ten behoeve van katholieken, die voornemens zijn naar Indië te vertrekken, en voor hen die van Indië naar Holland komen, heeft de directeur van het Kath. Indisch Bureau te 's-Gravenhage, de hr. P. J. F. J. Schnebbelie, een „Wegwijzer" samengesteld.

Het ruim 180 blz. tellende boek, gedrukt met duidelijke letter op mooi glanzend papier en voorzien van tal van illustraties, wordt ingeleid door den heer L. J. M. Feber, oud-lid van de Tweede Kamer en oud-voorzitter van de Indische Katholieke partij, die als ingenieur vele jaren in het volle Indische leven heeft gestaan. De hr. F. merkt o.a. op dat Indië niet noodig heeft de braven-zonder-meer, maar de braven, die bovendien sterk zijn en wat kunnen. „Alleen zij zullen een katholieke bevolkingsgroep vermogen te vormen, die weten te slagen man voor man èn bovendien een kracht beteekent in den opbouw van Indonesië. Want waarlijk, Indië in het algemeen, de katholieke zaak in Indië in het bijzonder, kunnen een geregelden aanvoer van prima contingenten best gebruiken."

Op de inleiding volgt de tekst eener voordracht van pater J. J. Hoevenaars (welke missionaris meer dan 20 jaar in Indië heeft gearbeid), over het leven in Indië in het algemeen en dat zijner katholieke bewoners in het bijzonder.

De overige inhoud van het geschrift bestaat dan uit allerlei gegevens welke van belang zijn voor de katholieken die naar Indië gaan of na een verblijf aldaar zich weder tijdelijk of voorgoed in Holland vestigen. Een vluchtige inzage van den Inhoudstafel aan het slot van het boek schenkt reeds de overtuiging dat met de uitgave een zeer nuttig werk is verricht, waarvan ook niet-katholieken met vrucht kunnen profiteeren.

Tot ons genoegen bemerkten we dat onder de „voornaamste adressen van bureaux", onze vereeniging niet is vergeten.

De Indische Gids.

Inhoud der October-afl.: Spoor en auto, door J. M. H. Timmermans, 1e luitenant der genie O.-I. L. (Eene beschouwing, hoofdzakelijk ten doel hebbende de verschillende Ind. spoorwegmaatschappijen het besef bij te brengen dat zij de concurrentie hen aangedaan door het snel toenemend autotransportbedrijf kunnen bezweren door samenwerking en aaneensluiting). — Java's onrust, door H. G. Heyting (slot). (Schrijver betreurt het dat Java in de laatste jaren zoo zeer verpolitiekt is; beter ware het de politiek vaarwel te zeggen en de bevolking economisch sterker te maken door haar meer practische kennis bij te brengen). — Een contract voor een suikerfabriek (nl. Pangka in 1860), dat oorzaak werd van een val van een Minister (nl. de Min. van Koloniën Rochussen), door H. Ch. G. J. van der Mandere (slot). — De gouvernementsbesluiten van 2 Juni 1882, No. 10, door J. van Roon. (Beschouwing over triangulatie en topografische opneming van Sumatra). — Overigens de vaste rubrieken: Revue van brochures enz. — Buitenland. — Koloniale literatuur. — Wetenschap en Industrie.

De Ingenieur.

In het Nr. van 1 Oct. is opgenomen de tekst eener voordracht over de Atjeh-tram, den 29 Juni jl. door den hr. G. P. J. Caspersz gehouden in het Instituut van Ingenieurs. Achtereenvolgens vermeldt schr. de geschiedenis van de Atjeh-tram, haar aandeel in de onderwerping en pacificatie van Atjeh, om te eindigen met technische bijzonderheden, een en ander verduidelijkt door kaartjes en op het bedrijf betrekking hebbende illustraties.

Indië en de wetenschappelijke Congressen in den Stillen Oceaan.

In de Oct.-afl. van Vragen des Tijds wijdt Prof. Dr. F. A. F. C. Went eene beschouwing aan de tot nu toe gehouden „Panpacific Science Congresses" (I. Honoloeloe 1920, II. Sydney 1923, III. Tokyo 1926) in verband met het feit dat in Mei 1929 een dergelijke internationale bijeenkomst te Bandoeng zal plaats hebben. Schr. hoopt en verwacht dat men in Nederland en in Ned.-Indië ten volle beseffen

zal wat dit zeggen wil, want er zullen alsdan in Indië een zoo groot aantal geleerden uit tal van landen aanwezig zijn als men er wellicht in geen 30 of 40 jaar weer zal aantreffen. „Er moet hun getoond worden, wat Nederland tot stand gebracht heeft, hoe het overal met zijn koloniën voor den dag kan komen. Wanneer men een aantal intellectueelen uit het buitenland de overtuiging weet bij te brengen, dan dringt deze overtuiging ook wel langzamerhand verder en verder door en dat kan zijn invloed zelfs doen gelden op de zekerheid van het bezit van onze koloniën."

Verder schrijft in dezelfde Vragen des Tijds-afl. de hr. Tj. Pyttersen nog een artikel over kolonisatie van blanken in de tropen, waarbij ook Suriname ter sprake wordt gebracht.

Algemeen Landbouwweekblad voor Ned.-Indië.

Hoofdzakelijke inhoud van No. 9 (27 Aug.). Fireston en Liberia. Een rubberkoning aan het woord. — De Indische spruw, door A. Kampman, arts te Bandoeng (vervolg). — De toekomst der rubberrestrictie (vervolg). — Suikerconcessies en volkswelvaart. — Het Belgisch Roeanda-Oeroendigebied.

De Indische Mercuur.

No. 40 (5 Oct.). Overzicht van den Volksraad, door H. Ch. G. J. van der Mandere. — De oliesituatie. — De Volksraad en de suiker. (De Regeering over de positie der suikerindustrie). — De Chineesche gemeenschap te Semarang, door Mr. H. J. Boelen. (Ontleend aan het Semarang-Nr. van de Locomotief). — Kultuurberichten. — Kleine mededeelingen. — Financieele berichten en verslagen, zoomede de overige vaste rubrieken, waaronder een literatuuropgave der Afdeeling Handelsmuseum van het Koloniaal Instituut welke betrekking heeft op cacao, kina, koffie, suiker, tabak en thee.

De Indische Culturen.

Uit den inhoud van No. 17 (1 Sept.). De bestrijding van de stam-gomziekte (Gummosis) bij den sinaasappel, door M. N. Kamat (met afb.). — Onze culturen op de E.H.T.I.N.I. (eerste Hygiëne-tentoonstelling te Bandoeng), door M. A. J. Kelling (met afb.). — Ammunitie voor den nieuwen oorlog tegen plantenplagen, door M. G. Kains. — De Indische Ondernemersbond in 1926. Een critische beschouwing, door M. A. J. Kelling. — Crotalaria als groenbemester, door Prof. Dr. J. C. Th. Uphof. — De toekomst van de rubberrestrictie, door H. van Eeghen. — Arbeidsloon, Indië en landbouwwetenschap. — Hoe wordt uit den mais-stengel zijde gemaakt? door E. L. K. Schmülling. (Ontleend aan het Koloniaal Weekbl.). — De rubriek „Onze boekentafel" bevat o.m. eene bespreking van „Indische vruchten", door J. J. Ochse; en van „Handboekje voor den Deliplanter", herdruk door Mrs. Fruin en Volker.

Indië. Geïllustreerd Tijdschrift.

Afl. 13 (van 28 Sept.) brengt weder een vervolg van „Uit een Balisch reisdagboek"; thans vertelt schr. van het eenige jaren geleden bekend geworden rotsklooster van Tampak Siring, met zijn eeuwenoude vorstengraven. Een plattegrond en interessante afbeeldingen verduidelijken den tekst. — J. A. J. Vermaal Jr. geeft eene geïll. beschrijving van de centrale bibliotheek van het Departement van Gouvernementsbedrijven te Bandoeng. — Onder het opschrift: Bekende en merkwaardige Indische planten in woord en beeld beschrijft Dr. Z. Kamerling thans den „Kaasjesboom" (Sonneratia). — Prof. Dr. A. W. Nieuwenhuis vervolgt — ten slotte — in deze afl. zijn artikelenreeks: Economische schetsen uit de Inlandsche samenlevingen in Oost-Indië.

Nederlandsch-Indië Oud en Nieuw.

De Oct.-afl. opent met het fraaie portret van de gemalin van Prins Mangkoe Nagoro VII, zuster van den Sultan van Jogjakarta. De heer R. M. Noto Soeroto voegt er eenige historische bijzonderheden aan toe. — Anne Hallema geeft eene beschrijving, met veel illustraties, van het jade (gepolijst natuursteen) in de Oud-Chineesche kunst.

Mr. C. T. Bertling vervolgt zijn aanteekeningen over „hampatongs" of „tempatongs" van Borneo. De afbeeldingen welke den tekst verduidelijken, vertoonen „doodenpalen", welk soort tempatongs in gebruik is bij verschillende Zuidelijke Batakstammen. — Tenslotte brengt deze afl. een, zoowel door tekst als door illlustratie, interessant artikel van den heer J. F. E. Einaar over de „Winning van aluminium-erts in de kolonie Suriname" (met den ondertitel: „Moengo en de Surinaamsche Bauxite Maatschappij. Reeds 15 millioen in het bedrijf gestoken").

Inter-Ocean.

Inhoud van het Juni-Nr. A festive kingdom of Mid-Java, by Ch. de Cock—Wheateley (geïll. beschrijving van het leven aan het Hof van den Soesoehoenan van Soerakarta). — The origin of the Malay race, by B. Scott Keasberry. — Meandering through te Moluccas, by I. G. Smith. — The Dutch in Formosa, by S. Kalff. (historisch over[illegible]ht). — The human side of education in Malaya, by R. J. H. Sidney. — Among the Bontok Igorots (in de Philippijnen). — Het supplement bevat door een vliegtuig opgenomen foto's van eenige steden op Java, met korte onderschriften.

Suriname.

De West van 2 September schrijft:

„Op 31 Augustus was het 25 jaren geleden, dat de fraters van Tilburg hier voet aan wal zetten, om zich te wijden aan het onderwijs in Suriname, dat zich onder hunne leiding belangrijk heeft uitgebreid. Het jubileum werd herdacht in een Pontificale Mis, gistermorgen gehouden, gevolgd door een receptie in de zaal van het jongelingen Patronaat. Onder de belangstellenden op de receptie bevond zich ook de Gouverneur.

De heer H. F. Esser voerde het woord, als voorzitter van een Comité, dat zich belast had met de inzameling van gelden voor een huldiging der jubilarissen. Spreker bracht dank en hulde voor al het goede, dat door de Congregatie gedurende 25 jaren werd bewezen aan de Katholieke Surinaamsche jeugd, zoowel door onderwijs als door weezenverzorging. Zijn gedachten gingen daarbij terug naar de figuur van wijlen Monseigneur Wulfingh, aan wiens bemoeienis de komst der Tilburgsche fraters te danken is. Hij kende van nabij de verdiensten op het gebied van onderwijs en opvoeding van deze Congregatie, waarvan een zijner broeders lid was.

Reeds op 3 September, eenige dagen na hun aankomst, namen de fraters de zorg over van de weezen in het St. Jozefs-jongensweeshuis, dat voor dien door een pater en een frater Redemptorist was bestuurd, en tevens de leiding van de St. Jozefs jongensschool, hoewel onder de vijf eerstelingen slechts één onderwijzer met hoofdakte aanwezig was. Maar hoe klein ook begonnen, spoedig volgden meerdere krachten en thans telt de Congregatie hier in de Surinaamsche Missie 28 fraters, van wie 22 onderwijzers. Door die gestadige uitbreiding was het mogelijk, dat de fraters successievelijk de leiding der St. Paulusschool, der St. Leonardusschool en der St. Petrusschool op zich konden nemen, nevens de leiding van de reeds genoemde St. Jozefsschool en het Jongens Weeshuis.

Spreker achtte zich niet in staat, de verdiensten der titularissen in het ware licht te stellen, doch kon niet nalaten op twee feiten de bijzondere aandacht te vestigen. Ten eerste de opvoering van het onderwijspeil op de St. Paulusschool, waardoor de Katholieken een Muloschool bezitten welke de openbare Hendrikschool evenaart. Ten tweede de werkverschaffing middels touwslagerij en sigarenmakerij, een w[illegible] van uitnemend maatschappelijk en sociaal b[illegible]

In een [illegible]ppe overhandigde spreker aan frater Paschalis het bedrag door het Comité ingezameld, om daaraan naar eigen inzicht een bestemming te geven."

* * *

In hetzelfde nummer van „*De West*" het volgend bericht over den vlieger Redfern, die op zijn tocht naar Rio de Janeiro ook Paramaribo zou aandoen:

„Een dag of tien geleden vertrok van den Amerikaanschen staat Georgia de vlieger Redfern met het plan een non-stopvlucht te doen naar Rio de Janeiro. Verscheidene dagen werd van dezen vlieger niets vernomen, doch heden ving het draadloos station een bericht op, dat de vlieger neergekomen was in Alemquer, een klein plaatsje in Brazilië, bij Santera, waar ook de Pinedo landde. Het vliegtuig schijnt gevallen te zijn, doch de vlieger is niet verongelukt. In hoeverre zijn tocht geslaagd is, dient te worden afgewacht."

In het nummer van 9 September nog het volgende over Redfern:

„Het laatste bericht dat men heeft van Redfern

LIJST VAN ADRESSEN

ten behoeve van Repatrieerenden

Voor nadere bijzonderheden, leze men de betreffende advertenties.

(*Vervolg*).

(den vlieger van Amerika naar Rio de Janeiro) is afkomstig van onze bauxietboot de Christian Krogh. Dit vaartuig heeft den vlieger gezien op 26 Augustus op 150 mijl benoorden Venezuela. Het vermoeden ligt voor de hand, dat Redfern — minder gelukkig dan de Pinedo, die voor het eerst de onmetelijke Zuid-Amerikaansche oerwouden overvloog — in de bosschen tusschen de Guyana's en Brazilië verongelukt is."

* * *

Naar „*De Surinamer*" bericht verdwijnt de Willemschool met 1 November. Het leerlingental was daar zoo geslonken, dat men spottenderwijs wel zei, dat iedere leerling over een heel lokaal kon beschikken en er dan nog open waren. Thans wordt overwogen de Wilhelminaschool of de Ambachtsschool in het gebouw onder te brengen.

Bij dit bericht teekenen wij aan dat de Willemschool is gesticht onder het bestuur van wijlen gouverneur Smidt. De school is van zeer groot nut voor Paramaribo geweest en het is te betreuren dat zij ten gevolge van de in de laatste jaren genomen maatregelen is gaan kwijnen.

* * *

Naar *De West* verneemt, heeft het Gouvernement — in verband met de beweging onder Britsch-Indiërs om openbare scholen te hebben voor hun kinderen — in overweging om voorloopig vier nieuwe openbare scholen voor dit doel op te richten.

* * *

Verschenen is de statistiek van in- en uitvoer over 1926.

De West brengt in herinnering dat de laatste jaren de statistiek vrij geregeld omstreeks April verscheen. Ditmaal verscheen zij eerst in September, waardoor zij veel van hare waarde verliest. Het blad dringt aan op meer activiteit.

* * *

Mr. C. Bake schrijft in het *Weekbl. v. h. Recht*: „De Grondwet spreekt, na de jongste herziening, niet meer van „Koloniën" en bezittingen, gelijk tot dusver meer dan een eeuw lang het geval is geweest.

Is daarmede wel in overeenstemming dat wij een departement van Koloniën en een minister van Koloniën hebben? En een Koloniale Reserve alsmede een Koloniale Invorderingswet? En ook, dat Suriname zijn Koloniale Staten, en Curaçao zijn Kolonialen Raad heeft? Zullen niet geleidelijk tal van wetten, waarin van Koloniën sprake is, moeten gewijzigd worden?

Dat de Regeering dien weg wil betreden, blijkt uit het „Ontwerp van wet tot wijziging van de Dienstplichtwet", bij Kon. Boodschap van 30 April j.l. aan de Tweede Kamer gezonden, waarin wordt voorgesteld in onderscheidene artikelen „Koloniën" door een andere uitdrukking te vervangen."

Het zal heel wat moeite kosten de menschen in Suriname te gewennen aan een andere benaming dan het gemoedelijke „kolonie".

* * *

In een artikel in de *N. R. Ct.* van 3 October, Avondblad C, over den toestand in Brazilië, trof ons de volgende opmerking:

„Veel verwacht men van den betrekkelijk nieuwen exporthandel in vruchten, inzonderheid van een uitnemende soort bananen, die hoofdzakelijk uit de haven van Santos en de daaromheen gelegen streken worden uitgevoerd. Reeds deze exportzaken succes blijken te hebben en zich verder uitbreiden, kunnen zij allicht een aanleiding voor het ontwikkelen van heel wat nieuwe energie en bedrijvigheid vormen."

Zou het voor Suriname geen zaak zijn te onderzoeken welke die uitnemende soort bananen is?

* * *

In „*De Indische Verlofganger*" van 7 October een aardig artikel van den heer Fred. Oudschans Dentz over „*de pers in Suriname*". Men kan daarin o.m. lezen over de oudste couranten in Suriname. Van „*De Surinaamsche Nieuwsvertelder*" van 19 April 1792 en van de „*Surinaamsche Courant*" voor Zaterdag den 4 July 1795 zijn de koppen met de aardige wapens afgebeeld. Ook die van de „*Gazette de Surinam*" van 14 Mei 1792 en van „*De Wekelijksche Woensdagsche Surinaamsche Courant*" van 10 Augustus 1774.

De heer Oudschans Dentz merkt op: „Eerder dan de naburige koloniën Demerara, Essequibo en Berbice had Suriname zijn krant. Daar verscheen de eerste in 1793 in Stabrock (het latere Georgetown)."

* * *

Van de hand van den heer Tj. Pyttersen in de „*Vragen des Tijds*" van deze maand een zeer gedocumenteerd artikel over „*Kolonisatie van blanken in de tropen*", een onderwerp dat nu veler aandacht bezig houdt en waarover het laatste woord nog niet gesproken is.

* * *

De heer J. F. E. Einaar schrijft in „*Nederlandsch-Indië, Oud en Nieuw*" over de „*winning van aluminiumerts in de kolonie Suriname, Moengo en de Surinaamsche bauxite-maatschappij*". Het zeer interessante artikel is verlucht met een groot aantal mooie foto's.

* * *

Op 3 October overleed in den ouderdom van 86 jaren de heer J. Hudig Dzn., van wiens hand verschenen zijn in 1922: „De West-Indische Zaken van Ferrand Whaley Hudig, 1759—1797, door zijn achterkleinzoon J. Hudig Dzn.", en in 1927 „De scheepvaart op West-Afrika en West-Indië in de achtiende eeuw."

Curaçao.

Een belangrijk bericht.

Wij hebben in ons blad van 4 Aug. l.l. opgemerkt, dat ons niets bekend was van een duidelijk uitgesproken en geopenbaard streven, om de betere posten in de ambtenaarsloopbaan te laten bezetten door uit Nederland uitgezonden ambtenaren. Na het vraaggesprek van het *Handelsblad* met den gouverneur hebben wij reeds geschreven, dat het gerucht wel waarheid scheen te bevatten. De gouverneur, tegenstander van een dergelijk denkbeeld, had meegedeeld, dat er van niet meer dan van een neiging aan het departement van koloniën kon gesproken worden en niet van een vast plan. Het blijkt echter verder gevorderd, dan den gouverneur bekend was, althans de *Amigoe* van 3 Sept. l.l. schrijft, dat op Curaçao enkele maanden geleden is ontvangen een schrijven van den minister, behelzende een lijst van ambtenaren, die in de toekomst zullen worden uitgezonden, tegen veel hoogere salarissen als de thans geldende; welke salarissen echter niet gelden voor Curaçaoenaars, bijaldien deze voor genoemde betrekkingen in aanmerking kunnen komen.

„Dat dit schrijven veel kwaad bloed gezet heeft is te begrijpen", besluit het blad.

De Amigoe, de politie en de heer Menkman!

Eenige maanden geleden wezen wij op de artikelen van den heer Menkman in *Het Vaderland* over de Curaçaosche politie en spraken de verwachting uit, dat de *Amigoe* dit getuigenis wel wraken zou. Het blad vraagt nu:

„Waarom dit getuigenis wraken?

Het is de roeping der pers objectief haar oordeel te zeggen, onafhankelijk van persoonlijke antipathieën of sympathieën.

En laten wij het ronduit erkennen, ook voor ons heeft het oordeel van den heer Menkman, als van iemand die uitstekend van Curaçaosche toestanden op de hoogte is, veel waarde.

Als dus de heer Menkman met objectieve argumenten de bezwaren van den Raad tegen militaire politie zal weten te ontzenuwen, en ons zal weten te overtuigen, dat het systeem van militaire politie het eenig voor de huidige omstandigheden bruikbare en doeltreffende is, zullen wij de eerste zijn om dit te erkennen".

Ter opfrissching van het geheugen van de redactie willen wij eraan herinneren, dat zij nog niet lang geleden aan ons adres schreef over de voorgestelde oplossing: „over de practische doeltreffendheid en geschiktheid voor Curaçao kan o.i. niemand beter oordeelen dan de ontwikkelde Curaçaoënaar, die beter dan wie ook de psyche van het volk kent." (Toen wij naar aanleiding daarvan ons beriepen op het oordeel van den overleden procureur-generaal, zweeg de *Amigoe*). Het doet ons genoegen dat de redactie nu blijkt ook bij anderen een goed oordeel te kunnen veronderstellen, al zal het betere wel aan den ontwikkelden Curaçaoënaar voorbehouden blijven.

Groote woorden, geen argumenten.

De Koloniale Raad heeft zich in zijn Eindverslag over het politie-ontwerp aldus tot tolk der verontwaardiging gemaakt in het geschil Papiamentsch-Negerspaansch:

„Met klem moeten de afdeelingen er tegen protesteeren, dat het Bestuur in de memorie van antwoord het Papiamentsch, de landstaal op de drie Benedenwindsche eilanden, die ook door ontwikkelde personen gesproken wordt, Negerspaansch noemt. In wettelijke regelingen is het tot dusverre gewoonte het Papiamentsch de landstaal te noemen. Is volgens geruchten het Papiamentsch van ouden af als negertaal en Afrikaansch gequalificeerd, thans komt het woord Negerspaansch in een officieel van het Bestuur uitgaand stuk voor. De afdeelingen vinden dit grievend voor de bevolking van de drie Benedenwindsche eilanden en vragen zich af, wat voor reden er voor het Bestuur kan bestaan om, terwijl het zich in de memorie van antwoord anders aan officieele of gebruikelijke termen houdt, ten deze van de gewone benaming af te wijken en bij het opdringen van een ongewenschte militaire politie de bevolking op die wijze te krenken. Het bezigen van prikkelende en minachtende uitdrukkingen ten aanzien van de landstaal komt het streven het gebruik van het Nederlandsch aan te moedigen, zeer zeker niet ten goede. Te minder verwachte men de qualificatie van het Bestuur, dat geroepen is voor de handhaving van orde en rust te zorgen."

Geschiedkundige Sprokkelingen.

De belastingvrijdom der bovenwindsche eilanden.

Op de welvaart van de kolonie werkte de belasting (van 1832) allernadeeligst, en hoewel het niet te ontkennen valt, dat andere omstandigheden ... mede eenen nadeeligen invloed uitoefenden, zoo bestaat er niettemin reden om aan te nemen, dat de ellendige toestand, waarin het eiland zich bevond, de aard en de *hoegrootheid* der belasting alleen, de uitwerking had van vreemdelingen af te schrikken om zich hier te komen nederzetten (Want vreemdelingen aanmoediging te verleenen behoorde niet tot de wijsheid of lag niet in de kortzigtige beschouwing van het plaatselijk Bestuur), en de ingezetenen aan te drijven hunne woonplaats elders te kiezen".

Aldus in 1847 Bisschop Grevelink over St. Eustatius. Het bestuur beproeft het nu juist andersom, moge de uitslag naar de verwachting zijn, en geen raadsel opleveren de aard der bevolking, waarvan dezelfde schrijver zegt: „Hoe meer het eiland ontvolkt raakt, hoe meer de overgeblevenen schromen voor het binnendringen van vreemden, alsof deze het weinige, dat hun rest, zullen komen ontrooven."

Uit den Verren Vreemde.

De politieke rechten der inboorlingen in Z. Afrika.

Het vraagstuk der aan de oorspronkelijke bevolking van Z.-Afrika te verleenen politieke rechten blijft de gemoederen in de Unie in beroering houden. Hoe vrijzinnig ook in menig ander opzicht, zien de Z.A. politici in de uitoefening van burgerschapsrechten door de Kaffers een bedreiging van de overheersching van het blanke element en van de gezonde ontwikkeling van de Unie volgens moderne opvattingen. De premier, generaal Hertzog heeft een poging gedaan om door een nieuwe wettelijke regeling althans eenheid te brengen in de verschillende regelingen, vroeger ontstaan in de staten, die nu in de Unie vereenigd zijn. De eenheid in dat ontwerp neergelegd, wil de een wel wat geven, doch den ander ook wat ontnemen, zooals in den aard der nivelleering opgesloten ligt. Maar nu waardeert niemand wat hij zoodoende moet winnen, want dit blijft nog ver beneden hetgeen hij als hem rechtmatig toekomend beschouwt, en anderzijds komt ieder die iets zou moeten inleveren hiertegen krachtig in verzet.

De bevolking van de Unie werd voor 1926 opgegeven als 7.537.624 zielen, van hen waren 1.679.857 blanken, 5.857.767 gekleurden. Deze werden weer verdeeld in 5.115.383 inboorlingen, 174.220 Aziaten, 568.164 gemengd bloed. De verhouding van de blanken tot de anderen was 22.27 % tot 77.73 %. Volgens de South Africa Act van 1909 hebben in het Parlement alleen blanken zitting. In den Senaat benoemt de Gouverneur-generaal 4 van de 40 leden speciaal om hun kennis van de behoeften en begeerten der gekleurde rassen. De verkiezingen voor de leden van de Kamer van vertegenwoordigers (135) zijn in elk der vroeger zelfstandige onderdeelen van de Unie gebleven op den voet van de regeling, die er bij den overgang bestond.

In de voormalige Kaapkolonie hebben de inboorlingen stemrecht, doch zijn niet verkiesbaar. In Natal kunnen de inboorlingen slechts kiezen met een machtiging van den G.G., practisch komt dit op hun uitsluiting neer. In Transvaal en Oranje Vrijstaat hebben alleen personen van Europeesche afkomst stemrecht. Nu zou men geneigd zijn te denken: wat in de Kaap kan, kan elders ook. Maar de Kaap ligt meer verwijderd van de eigenlijke Kaffergebieden. Naargelang de aanraking toeneemt schijnt de Kaap eerder over te hellen tot het inzicht der andere provinciën dan omgekeerd. Dit is ook tot uiting gekomen in de veel besproken *Colour Bar Act* van 1926, die de inboorlingen zelfs wil houden buiten elk bedrijf dat eenige vakbekwaamheid vergt, ten einde de mededinging met het blanke handwerk zoo uit te sluiten.

Toch ziet de meerderheid der blanke bevolking in, dat het verlangen der gekleurden naar medezeggenschap in het politieke leven, op den duur niet geheel onderdrukt kan worden. Van daar een poging om hieraan voldoening te schenken, door een kiesrecht, dat overeenkomst vertoont met dat voor het Parlement, aan de inboorlingen te geven voor hun plaatselijke Raden. Dit vindt men weergegeven in de vier ontwerpen van de *Native Bills* van Hertzog.

Hoe denken die ontwerpen de uiteenloopende opvattingen nu te verzoenen?

Het eerste ontwerp kent den inboorlingen het recht toe om 7 vertegenwoordigers in de Kamer te kiezen, maar deze moeten blanken zijn. Hiervan kan de Kaap-provincie er 2 aanwijzen, doch tevens ontneemt het aan de inboorlingen in de Kaapprovincie het vrij stemrecht, op voet van gelijkheid met de blanken, zooals zij dit nu bezitten. Het tweede ontwerp schept een Inboorlingen Raad van 50 leden, 35 gekozenen en 15 benoemden, welk lichaam vooral een consultatief karakter zal hebben. De derde wet wil voorzien in het verkrijgen van landbezit door inboorlingen, buiten het thans bestaande voorbehoud. De vierde wet omschrijft het stemrecht der kleurlingen (coloured people) voor de geheele Unie.

't Is al meer dan een jaar geleden, dat deze ontwerpen openbaar gemaakt werden. Zij hebben geenszins algemeene bewondering, veeleer algemeene bestrijding gevonden. Een commissie, samengesteld uit Parlementsleden, heeft verklaringen uit alle kringen bijeengebracht. Haar rapport geeft de stemming in die kringen goed weer.

Het nieuwe voorstel over het verwerven van landeigendom voldoet wel niet aan de bestaande wenschen, maar lijkt toch grondslag voor vruchtdragende besprekingen te kunnen worden. Voor de wet, die het stemrecht der kleurlingen regelt, geldt hetzelfde. Voor den consultatieven Inboorlingen Raad voelt men niet veel. Maar de negerbevolking komt unaniem en beslist in verzet tegen de voorgestelde wijze van verkiezing van vertegenwoordigers, die voor de Kaapkolonie een achteruitgang in bestaande en sedert bijna 50 jaren uitgeoefende rechten zal beteekenen.

Hier zij nog aangeteekend, dat men niet moet meenen in de Kaap een overstelpende menigte zwarte kiezers ter stembus te zien gaan. Het stemrecht is aan materieele en intellectueele voorwaarden verbonden, waaraan een betrekkelijk slechts klein aantal Kaffers voldoet, zoo waren in die provincie in 1925 kiezers: 156.884 blanken en slechts 13.989 inboorlingen. Het zwarte gevaar was er dus nog niet dreigend.

De beweging door de ontwerpen in de Unie ontstaan en gevoed heeft de inboorlingen er toe gebracht hun wenschen in meer stelligen vorm te uiten dan totdien geschied was. Zij willen nu het recht om eigen vertegenwoordigers van eigen ras naar het Parlement af te vaardigen.

Zij zoeken steun bij de Britsche regeering, van welke de regeering der Unie zich juist gaarne onafhankelijk verklaart. En zij spreken zelfs hun medegevoel uit voor de bevolking van Basutoland, Swaziland en Bechuanaland, die verzet aanteekent tegen het voornemen om haar gebied bij dat van de Z.-A. Unie in te lijven. In Engeland gaan stemmen op, die tegen de politiek van Hertzog t.d. waarschuwen. Zij wijzen op de meer vrijzinnige opvattingen, welke zoowel Engeland als Frankrijk elders in hun Afrikaansch gebied in toepassing brengen, en zij vreezen dat een botsing tusschen blank en zwart in Z.-Afrika eventueel in andere deelen nawerking kan hebben. De verhoudingen en omstandigheden zijn echter in Z.-Afrika, dat een blijvende,

BRIEVEN en stukken, de afdeeling Advertenties betreffende, uitsluitend te adresseeren: Administratie Koloniaal Weekblad, Nobelstraat 20, Den Haag. Dus NIET enkel Drukkerij Ten Hagen.

UTRECHT.

inheemsche maatschappij heeft, wel wat anders dan in de Britsche en Fransche koloniën.

Met dit al: De Hertzog-ontwerpen hebben de oplossing niet gebracht, ook niet voor de in Z.-A. wonende Aziaten. Het vraagstuk blijft en heeft zelfs een verscherpten kant gekregen.

Dit alles krijgt verhoogde beteekenis door het bericht, dat de vakbeweging, als onderdeel van de Industrial and Commercial Workers Union, in Z.-Afrika onder de gekleurde arbeiders snel aanhang wint, en dat deze in haar oppositie voedsel vindt bij de Colour Bar Act en de Native Bills.

Afschaffing van capitulaties in Perzië.

De Balkancorrespondent van de *„N. R. Crt."* schrijft:

De kwestie van de afschaffing van de capitulaties in Perzië, houdt de aandacht van alle vreemdelingen aldaar — onder wie een vrij belangrijke en welgestelde Nederlandsche kolonie — gespannen bezig. Die stap op den weg naar politieke onafhankelijkheid was al lang te verwachten nadat Turkije zich van die beperkende en in menig opzicht drukkend geworden banden had ontdaan. 't Opzeggen echter, zoo maar op eigen gezag en zonder voorafgaande ruggespraak met de andere betrokken mogendheden, van die „conventions perpétuelles", die „altijd durende verdragen", door het nieuwe regime der „Pávlévis" in Perzië, binnen het jaar, onder voorgeven, dat weldra het ministerie van justitie en de rechtbanken zoodanig zullen zijn gereorganiseerd, dat de uitzonderingtoestanden voor een bijzondere bevoorrechting der buitenianders geen reden en recht van bestaan meer zullen (zouden) hebben, is en blijft een wederrechtelijke daad, nog daargelaten of werkelijk over een jaar die reorganisatie reeds zoover gevorderd zal zijn als door de regeering van Iran wordt verzekerd.

Inmiddels heeft het kabinet reeds een begin gemaakt met voorbereidingen voor de afschaffing der capitulaties. De opheffing van alle „Karguzaris" (vertegenwoordigingen van het departement van buitenlandsche zaken in de provinciesteden), met ingang van 7 Juli l.l. is reeds een vrij ingrijpende maatregel in die richting. Haar bevoegdheden en verplichtingen zijn nu overgegaan op de plaatselijke gouverneurs, die eveneens het ministerie van justitie zullen vertegenwoordigen van 10 Mei 1928 af, den dag waarop de capitulaties komen te vervallen.

Het ministerie van buitenlandsche zaken heeft die beslissing ter kennis gebracht van de betrokken gezantschappen met de mededeeling, dat bijgevolg hun landgenooten zich voortaan in alles zullen hebben te wenden tot de gewone plaatselijke overheid, en niet meer voor de behandeling hunner aangelegenheden kunnen beschikken over een daarvoor ingesteld speciaal orgaan van het departement van buitenlandsche zaken. De tijd zal nu moeten leeren of die nieuwe regeling werkelijk zal kunnen voldoen, en buitenlandsche belangen en die van buitenlanders ook onder die regeling behoorlijk zullen zijn zeker gesteld.

Ingezonden.

Utrecht, 6 October 1927.

Aan de Redactie van het Koloniaal Weekblad „Oost en West" te 's-Gravenhage.

Mijnheer de Redacteur,

Over het beheer der koloniën en kolonisatie gesproken, zegt Octave Homberg in het December-nummer (1926) van de „Revue des deux mondes" bladzijde 3, onder het hoofdstuk:

„La France des cinque partie du monde".

De cette politique d'association, la Hollande nous a donné aux Indes-Néerlandaises des *exemples plein de sagesse*. Beaucoup de fonctions sont confiées aux indigènes, mais des que la mission des fonctionnaires indigènes ne se borne plus à gerer les besoins courants du pays, ils sont doublés, discrètement dirigés par un administrateur européen, qu'ils traitent de *„Frère-Ainé."*

L'oeuvre séculaire accomplie par la Hollande aux Indes-Néerlandaises et qui a produit dans l'ordre économique les admirables resultat que l'on connait, à la fois pour cette colonie et pour sa métropole, *merite* d'être étudiée *par nous* avec la plus grande attention au point de vue politique; elle a atteint, en effet, le résultat même que nous devons nous proposer: *„la Prospérité dans la Sécurité."*

Telles nous paraissent devoir *être les grandes lignes* de *notre politique coloniale, enz.*

Een mooie pluim op den hoed van onze voorvaderen en van de tegenwoordige machthebbers in onze Oost. Ik meende dit even onder Uwe aandacht te moeten brengen.

Het Lid van „Oost en West",
J. J. VAN LEEUWEN.

Buijs-Ballotstraat 19, Utrecht.

Berichten der Afdeelingen.

Afdeeling Apeldoorn.

De 2e Gezelschapsreis naar het Koloniaal Instituut te Amsterdam is vastgesteld op Maandag 31 October. Vertrek uit Apeldoorn 8.20 uur; vertrek uit Amsterdam, voorkeur 15.45, of als de meerderheid liever wil 20. Kosten *f* 5.— voor leden, begunstigers en huisgenooten, voor andere belangstellenden *f* 5.30.

Schriftelijke aangiften uiterlijk 22 dezer bij den secretaris en bedrag storten op postgiro 93038 van den heer J. C. Baars, Apeldoorn of per postwissel ook uiterlijk 22 Oct.

Films Nederl. Handel Mij. op 9 November in het Centraaltheater (Directeur de heer E. Bruins):

a. Suikeronderneming: Wonopringgo, Java;
b. Suiker-afscheep: Pasoeroean, Java;
c. Theeonderneming: Pematang Siantar, S.O.K.

Opgenomen in 1927, door de „Haghe-film-fabriek" (Willy Mullens), die ook de films der Bataafsche Petroleum Mij. opnam. Houdt dezen avond open. Zegt het voort! Brengt een lid aan!

HET BESTUUR.

Afdeeling 's-Gravenhage.

FILM INDISCHE BEDRIJVEN.

Het Bestuur van de afd. 's-Gravenhage van de Vereeniging „Oost en West", in samenwerking met het Koloniaal Instituut, organiseert voor leden en belangstellenden op 19 October a.s. de eerste van haar bijeenkomsten zooals zulks gedurende elk winterseizoen geschiedt.

Op dien datum zal in het Gebouw voor K. en W. een filmvoorstelling worden gegeven, betrekking hebbende op eenige Indische bedrijven.

De Secretaris,
J. C. BAUDOIN.

Afdeeling Nijmegen.

FILM NEDERL. HANDEL MIJ.

Zaterdag 15 October, 15 uur, in het Olympiatheater, Burchtstraat, zal de film van de Ned. Hand. Mij. voor leden en begunstigers der afdeeling draaien.

De opname is van de Haghe Film, Directeur W. Mullens te 's-Gravenhage, en geeft achtereenvolgens:

1e. Het bedrijf van een suikerfabriek der N. H. M.
2e. Het bedrijf der afscheep- en commissiezaak voorheen J. F. Esser.
3e. Het bedrijf der thee-onderneming „Permanang" van het Ned. Ind. Land Syndicaat.

Uw opkomst in grooten getale zal op hoogen prijs worden gesteld, eveneens het aanwerven van nieuwe leden.

Een dezer dagen zal het Bestuur U een volledig programmaboekje met andere waardevolle gegevens doen geworden.

De Secretaris,
GESCHER.

Barbarossastraat 48.

Mededeelingen.

Van het Dagelijksch Bestuur.

UITNOODIGING tot het bijwonen der *Hoofdbestuursvergadering* op *Zaterdag 29 dezer,* des nam. ten 2 uur, in het gebouw Heulstraat 17, alhier.

Punten van behandeling:

1. Opening.
2. Notulen (zie K.W. 21 April j.l., no. 16).
3. Koloniaal Weekblad.
4. Algemeene besprekingen.
5. Rondvraag.

De Secretaris,
VAN DER BRUGH.

Bij eventueele verhindering wordt plaatsvervanger verwacht.

BERICHT VOOR DE AFDEELINGEN.

Luchtpostdienst op Indië.

Naar aanleiding der bespreking op 4 dezer van den Heer Directeur-Generaal der P. en T. met verschillende instellingen en vereenigingen, o.w. ook de Ver. Oost en West, heeft de Directeur-Gen. voornoemd te kennen gegeven dat hij het op prijs zou stellen de beschikking te verkrijgen van zoovele gegevens als mogelijk is omtrent het te verwachten postvervoer naar N.-I. per wekelijkschen luchtpostdienst. Dientengevolge wordt Uwe medewerking ingeroepen tot beantwoording van de vraag of bij het tot stand komen van dien dienst door Uwe

...deeling daarvan gebruik zal worden gemaakt, waarbij ...rdt aangeteekend dat het uitsluitend gaat om als brief ...frankeerde stukken (dus geen drukwerken). Het tarief ...bedragen 40 cent per 20 gram — eventueel met ge...voon recht voor aanteekening.

...De antwoorden worden gaarne ingewacht aan het ...cretariaat, Heulstraat 17, Den Haag.

Van de Redactie.

KOLONIALE TENTOONSTELLING TE PARIJS.

...aar wij uit zeer bevoegde bron vernemen, zal deze ...toonsteling niet gehouden worden in 1929, zooals ...vankelijk in het voornemen lag, doch in 1930 of ...31. Dit zal eerstdaags bekend zijn.

Van het Informatie-Bureau:

DIENSTPLICHT IN NED.-INDIE.

...S. Alberda, oud Luit.-Kol. Inspecteur van het dienst...licht- en reservepersoneel in Ned.-Indië, zal gaarne ...liezen geven in zake den dienstplicht in Ned.-Indië, ...af 1 Nov. '27, Laan van Meerdervoort 621.

...Bij voorkeur te spreken Dinsdag en Vrijdag v. 2—4 u.

BESTEMD VOOR UITZENDING NAAR NED.-INDIE.

...N. Muris, Onderwijzer 2e kl. bij het O.L.O.; Stein L.).
...A. Kool, idem als voren; Krommedijk 15, Dordrecht.
...J. W. Stuurman, Adm. ambtenaar bij het B.B.; Groote Oost 63, Hoorn.

INDISCHE AMBTENAREN MET VERLOF.

...C. Frietman, wd. Beheerder 1e kl. van 's Lands ...andhuis te Sidoardjo; Hugo de Grootstraat 80; 's-Gravenhage.
...Lobbes, Gedipl. techn. ambtenaar 1e kl. bij de straf...gevangenis te Cheribon; Renbaanstr. 10, Enschede.
...Boegheim, tijd. wd. Leeraar bij de H.B.S. te Ban...doeng; Sophialaan 15, Baarn.
...C. Tjaberings, Werktuigk. opzichter 1e kl. bij den ...dienst van den Mijnbouw, werkzaam bij de Bangka...tinwinning; Nieuwveen.
...A. Pieters, Commies bij den kantoordienst van het ...B. B. in de res. Soerabaya; Archimedesstraat 62, 's-Gravenhage.

W. F. H. van der Pol, tijd. wd. Hoofdopzichter bij de S.S. en Tr.; Watervlierstaat 58, 's-Gravenhage.
J. W. Willemse, Stationscommies 2e kl. bij de S.S. en Tr.; Obrechtstraat 383, na 15 October a.s.: Obrechtstraat 415, 's-Gravenhage.
Ir. J. O. de Kat, Ir. 2e kl. bij den Waterstaat en 's Lands B. O. W.; Nieuwe Plantage 75, Delft.
J. A. F. Kok, tijd. Ass.-Resident ter beschikking van den Resident van Djambi; Badhuisweg 18, Scheveningen.
Ir. M. W. Julius, Ir. 2e kl. bij den dienst van den Mijnbouw, werkzaam gesteld bij de Bangka-tininwinning; p/a. Pension Treffers, Stadhouderslaan 80, 's-Gravenhage.
J. F. Shamier, Commies 1ste kl. bij den P.T.T.-dienst; Valkenboschlaan 80, 's-Gravenhage.
M. Samuels, Teekenaar-constructeur bij de S.S. en Tr.; Columbusstraat 24, 's-Gravenhage.
J. B. Weintré, 1e Commies bij de S.S. en Tr.; Eschdoornstraat 180, 's-Gravenhage.
J. W. Sanders, Administrateur bij het Dept. van Onderwijs en Eeredienst; p/a. Dr. C. C. van Essen, Begoniastraat 192, 's-Gravenhage.
W. J. Weimar, Opzichter 1e kl. bij de S.S. en Tr.; Copernicusstraat 152, 's-Gravenhage.
J. P. A. Korten, Referendaris bij de S.S. en Tr.; Van Swietenstraat 59, 's-Gravenhage.
M. Meertens, Loods 1e kl. bij den Loodsdienst; Eleonorastraat 71A, Rotterdam.
J. Wieringa, Stationscommies 2e kl. bij de S.S. en Tr.; Uithuizen, provincie Groningen.
Ir. J. G. Bijdendijk, Hoofd der Banka-tinwinning, Mathenesserlaan 256, Rotterdam.
W. M. Hielkema, Werktuigkundige b. d. S.S. en Tr., Vuchtstraat F 166, Breda.
J. H. Franke, Onderwijzer der 1e kl. b. h. O.E.L.O., Parklaan 6, Doorn.
J. M. Willemse, Controleur 1e kl. b. d. P.T.T.-dienst, Leidschekade 81, Amsterdam (C.).
Ir. J. S. ten Raa, Ir. 2e kl. b. d. dienst v. waterkr. en electr., Hanenburglaan 174, 's-Gravenhage.
A. van Oostveen, Hoofdopzichter b. d. Waterstaat en 's Lands B.O.W., Straatweg C 9, Nieuw Helvoet.
E. van 't Sant, Electrotechn. Ambtenaar bij het Havenbedrijf te Tandjoeng Priok, Essenburgstraat 41b, Rotterdam.
H. Venselaar, Onderwijzer der 1e kl. b. h. O.E.L.O., Populierstraat 33, 's-Gravenhage.

5498

Mutatiestaat van 5 tot 12 October.

Nieuwe Leden:	Geïntroduceerd door:
Th. W. de Stoovelaar, Amsterdam, Amstelveensche Weg 988. ƒ 5.—	Mevrouw M. Naessens te Den Haag.
Kleuter, Bloemendaal, Hartenlustlaan 1. ƒ 5.—	Secretaris Afd. Haarlem.
H. A. Tummers, Nijmegen, Jos. Israëlsstraat 23. ƒ 5.—	den heer J. W. B. Hage te Nijmegen.
de Vries, Nijmegen, Groenewoudsche Weg 250. ƒ 5.—	den heer J. W. B. Hage te Nijmegen.
Alberda, oud-Luit.-Kolonel N.-I.L., Den Haag, Laan v. Meerdervoort 335. ƒ 5.—	Administrateur „Oost en West".
M. Blaauw, Den Haag, Statenlaan 61. ƒ 5.—	Secretaris Afd. Den Haag.
Godin, Gep. Inspecteur Pandhuisdienst, Den Haag, Merellaan 3. ƒ 5.—	den heer Th. D. Struick te Den Haag.
H. Indeweij Gerlings, Employé Theeonderneming te Wonosobo, Den Haag, Groot Hertoginnelaan 34. ƒ 5.—	den heer Ir. J. Th. Gerlings te Den Haag
Mevrouw J. Koechlin—James, Rijswijk (Z.H.), Koninginnelaan 6. ƒ 5.—	Hoofdbestuur „Oost en West".
A. Laverman, Piano-onderwijzeres, Den Haag, Piet Heinstraat 89. ƒ 5.—	Eigen aanmelding.
J. C. Bakker, Arbeidsinspecteur te Kotta-Pinang (S.O.K.). ƒ 6.—	wd. Hoofdvertegenwoordiger „Oost en West" in O.-I.
Prof. R. Sax, Den Haag, Adriaan Pauwstraat 19. ƒ 5	den heer H. G. Leuring, Den Haag.
L. Hofland, Gep. President Weeskamer O.-I., Den Haag, Sweelinckstraat 35. ƒ 5	Secretaris Hoofdbestuur.
Nieuwe Begunstigers:	
Arbous, Apeldoorn, Bilitonlaan 35	Secretaris Afd. Apeldoorn.

Afschrijven:

M. Olifiers, Apotheker, Apeldoorn, Nieuwstraat 44, (overleden).
L. E. Bosch, Directeur Landbouw Mij. Den Haag, Surinamestraat 34, (overleden).

Adresveranderingen:

Hong Lien, Student, Oegstgeest, Terweeweg, van: 60 naar: 41.
W. Boekhoudt, Raadsheer in het Gerechtshof te Amsterdam, van: Leidschekade 88—89 naar: Banstraat 55, Bovenhuis.
Juta, van: Den Haag, ten Hovestraat 101 naar: Amsterdam, Pieter Langendijkstraat 53 I. ƒ 5.—.
Corsten, Geneesheer, van: Utrecht, Admiraal van Ghentstraat 61 bis naar: Paramaribo. ƒ 5.—.
A. Rant, Amersfoort, Lange Bergstraat, van: 27 naar: 39.
F. J. Kroon, Voorzitter van de Afdeeling Breda, Zandberglaan, van: 7 naar: 36.
J. Drysdale, Den Haag, van: Galileïstr. 79 naar: ten Hovestraat 101, p.a. Mevrouw Graswinckel.
G. Kuiper, Directeur Kweekschool, Den Haag, van: Amalia van Solmstraat 135 naar: Helenastraat 54.
C. Schaalje, oud-zeeofficier, Den Haag, van: Parkstraat 37, naar: Korte Voorhout 12b.
J. Martens, van: Haarlem, Westerhoutstr. 46, naar: Bloemendaal, Huize „Sin Nombre", N. Stationsw. 22.
J. H. Nieuwenhuys, oud-Resident, Den Haag, van: Hotel Duinoord naar: Hoogwerflaan 5.
J. A. H. S. Hanozet Gordon, oud-Ass.-Resident, van Nice naar: Den Haag, Nassau-Zuilensteinstraat 13 (tijdelijk).
J. H. Bloemink, Administrateur Sumatra Caoutchouc Mij., van: Kijkduin, Katwijkschelaan 10 naar: Medan.
F. L. W. Raedt van Oldenbarnevelt, van: Wassenaar, Backershagenlaan 60 naar: Soerabaja, Merkusstraat 21.
K. J. van Wijngaarden is thans Controleur van Soemenep.
A. F. Creutzburg is thans Hoofdbeheerder der Pandhuisdienst te Soerabaja.
K. H. Jonkers is thans Directeur der Muloschool te Kediri.
F. A. Martens, 1ste Werktuigkundige bij de Gouv. Marine, is geplaatst bij het Hoofdkantoor Scheepvaart te Meester Cornelis.
E. J. Langelaan, van: Bloemendaal, naar: Amersfoort, Utrechtscheweg 80.
C. L. Tombon, van: Heemstede, Vredehofstraat 12, naar Rotterdam, Houttuin 37a. ƒ 5.

Mej. Dr. H. Rupert, Gouv. Arts 1e kl. b. d. dienst Volksgezondh., p.a. Frau Von Ploennies, Haus Ploennies, Berchtesgaden, Bayern.
F. Bakker Jr., Controleur 1e kl. b. d. P.T.T.-dienst, Posterestante, Leiden.
B. Hulshoff, President v. d. Weeskamer te Batavia, p.a. Ned. Handel Mij., 's-Gravenhage.
J. A. Wagenvoorde, Ir. 2e kl. b. d. S.S. en Tramwegen, Tweede Weerdsweg 37, Deventer.
Mej. A. Klein, 1ste Commies b. d. afd. Agrarische inspectie v. h. Depart. van Binnenlandsch Bestuur, Mecklenburglaan 39, Bussum.
J. van der Vlies, Hoofdpolitieopziener i. d. res. Midden-Priangan, provincie West-Java, Stationsweg 3, Sliedrecht.
Mr. A. P. A. Albricht, Surnumerair der Belastingen te Weltevreden, p.a. Ned. Handel Mij., 's-Gravenhage.
A. W. H. Zuur, Onderwijzer der 1e kl. b. h. O.E.L.O., Zaagmolenkade 11bis, Utrecht.
C. D. Brandt, 1e Luitenant der Infanterie, Raadhuisstraat 28, Amsterdam.
J. J. Jenae, Majoor der Infanterie, Nice, Villa Lomboi, Avenue du petit Fabron.
K. Drost, 1e Luitenant der Infanterie, Kleverlaan 46, Haarlem.
H. van Dijk, 1e Luitenant der Infanterie, Frisolaan 17, Apeldoorn.
Th. Ph. Fikenscher, 1e Luitenant der Infanterie, Ieplaan 66, 's-Gravenhage.
F. Fliers, Onderluitenant-apotheker ass., Copernicusstraat 87, 's-Gravenhage.
J. Mackenzie, Kapitein der Infanterie, Victoria-Hotel, 's-Gravenhage.

MET PENSIOEN.

E. Spee, Hoofdopziener bij de Pyrotechn. werkplaats te Bandoeng; Van Bylandtstraat 96, 's-Gravenhage.
Mr. J. F. W. la Fontaine, Referendaris b. d. S.S. en Tramwegen, Groot Hertoginnelaan 93, 's-Gravenhage.
J. M. v. d. Vange, Hoofdopziener b. d. Artillerie, Constructiewinkel te Bandoeng, Vondellaan 9, Rijswijk (Z.-H.).
Ir. J. Blackstone, Directeur der Burg. Openb. Werken, Stephensonstraat 31, 's-Gravenhage.

VEREENIGING „OOST EN WEST"

HOOFDBESTUUR: HEULSTRAAT 17 'S-GRAVENHAGE

STUDIE-COMMISSIE. De gedelegeerde dezer Commissie, de Heer J. C. HIETINK, Prins-Mauritsplein 23, Den Haag, Tel. 50752, neemt belangeloos de zorg op zich van in Nederland vertoevende kinderen en jongelieden uit Oost- en West-Indië, die hier te lande geen familie of kennissen hebben, die dit kunnen doen.

INFORMATIE-BUREAU ten behoeve van personen, die een werkkring zoeken in Nederl. Oost- of West-Indië of daartoe hunne kinderen of pupillen willen opleiden, ook voorlichting verstrekkende op elk gebied aan personen van Indië komende of aanraking met Indië zoekende. Men wende zich tot den Secretaris, Heulstr. 17, 's-Gravenhage. Tel. 14519, Bureau-uren 10—12 v.m. en 2.30—4 n.m. Schriftelijke verzoeken om inlichtingen zonder bijvoeging van porto voor de beantwoording worden als regel buiten beschouwing gelaten.

TEHUIS VOOR INDISCHE STUDENTEN, Prins-Mauritsplein 23, Den Haag, Tel. 50752. Dit „Tehuis" biedt aan studeerenden van alle landaarden uit Oost- en West-Indië, wier ouders niet in Nederland vertoeven, tegen matigen prijs een tijdelijk verblijf aan, desgewenscht met hulp en voorlichting. Aanvragen te richten tot den Directeur, den Heer J. C. HIETINK, of den Administrateur, den Heer W. MEIJER.

TEHUIS VOOR NEDERLANDSCH-INDISCHE BEDIENDEN, „Persinggahan", Van-Boetzelaerlaan 2, 's-Gravenhage, waar Ned.-Ind. bedienden een tijdelijk onderkomen en hulp en raad kunnen vinden. Indische bedienden, die met een familie naar Indië willen terugkeeren een dienst zoeken of van dienstbetrekking willen veranderen, wenden zich tot den Directeur, den Heer F. DE MUNNIK, Tel. No. 50248.

LEESZAAL, Heulstraat 17. Bevat de actueele lectuur betreffende Oost- en West-Indië.

NEDERLANDSCHE REISVEREENIGING (Anna-Paulownastraat 48, Den Haag). Samenwerking ten einde aan hen, die uit Nederland naar Indië gaan, en omgekeerd, op de landreis in Europa reisgelegenheid te verstrekken als waarborg voor een billijke en belangwekkende reis.

BUREAU VOOR ADVIEZEN op huishoudelijk en maatschappelijk gebied, onder leiding van Mevr. J. FRANCO MENDES—Calisch. Spreekuur Donderdagmiddag van 2 tot 4 uur en volgens afspraak, Nic.-Maesstraat 57, Amsterdam, Tel. 22492.
Aan dit bureau is een cursus verbonden ter opleiding van vrouwen en meisjes die naar Indië gaan.

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17, en de Firma MARTINUS NIJHOFF, L. Voorhout 9, Den Haag (bij deze firma alleen die met een *), zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

a. 1. **Een boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn.** (Tweede druk.)
Prijs: **f 0.50** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

2. Onze Oost II. **Iets over den Inlander en zijn Zieleleven,** door T. J. BEZEMER.
Prijs: **f 0.05** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

* b. Onze West, tweede druk, bestaande uit:
1. **De Kolonie Suriname,** door FRED. OUDSCHANS DENTZ;
2. **De Kolonie Curaçao,** door Mr. B. DE GAAY FORTMAN.
Prijs: **f 0.50** en f 0.06 frankeerkosten.

c. Staats- en particuliere betrekkingen in onze Overz. Bezittingen: Werkkring en Vooruitzichten.

*No. I. **De Bestuursambtenaren in Nederl.-Indië.** (Thans in revisie.)
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.

*No. II. **De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie.** (Thans in revisie.)
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

*No. III. **De Rechterlijke Ambtenaar in Nederlandsch-Indië.** (2e, verbeterde druk.)
Prijs: **f 0.50** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

*No. IV. **De Ingenieur in Nederlandsch-Indië.** (Opnieuw herzien.)
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

*No. V. **De Ambtenaar bij het Boschwezen in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

*No. VI. **De Ambtenaar bij het Onderwijs in Nederlandsch-Indië.** (Opnieuw herzien.)
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

*No. VII. **De Vooruitzichten van den Nederlandschen Arts in Nederlandsch-Indië, zoomede voor verplegers en verpleegsters, militaire apothekers bij den Burgerlijken en Militairen Geneeskundigen Dienst aldaar.** (Opnieuw herzien.) .... Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.

*No. VIII. **De Ambtenaar bij den dienst der in- en uitvoerrechten en accijnzen in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

*No. IX. **De Ambtenaar bij de Gouvernements-Marine in Nederlandsch-Indië.** (Opnieuw herzien.)
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

*No. X. **De Ambtenaar bij den Post-, Telegraaf- en Telefoondienst in Nederl.-Indië.** (Opnieuw herzien.)
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.

*No. XI. **De Geëmployeerde bij de Rubber (caoutchouc) cultuur en bij eenige Bergcultures in Ned.-Indië.**
Prijs: **f 0.40** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

Onze Koloniën .... Prijs: **f 0.35** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

Serie I.

No. 1. Nederlandsch-Indië en de handel.
" 3. Het leven van den bestuursambtenaar in het binnenland.
" 6. De afschaffing van de laatste heerendiensten op Java.
" 7. Denkbeelden der Inlanders van onzen Indischen Archipel omtrent het ontstaan van ziekten.
" 8. De Europeesche vrouw in Indië.
" 9. De bosschen van Nederl.-Indië, hunne benutting en verzorging.
" 10. Over de Kolonie Suriname.

Serie II.

No. 1. De militaire positie van Nederlandsch-Indië.
" 2. Het Javaansch tooneel.
" 3. Het spoor- en tramwegwezen in Nederlandsch-Indië.
" 4. De theecultuur op Java.
" 5. 's Lands Plantentuin te Buitenzorg.
" 6. Een doode taal in Indië.
" 7. De inlandsche dorpsgemeenschap op Java.
" 8. De rijstteelt in Nederlandsch-Indië.
" 9. De Javaan gelijk hij schijnt en is.
" 10. Brandende Koloniale Vraagstukken.

Serie III.

No. 1. Over Bali en zijne bewoners.
" 2. Bevloeiïng in Nederlandsch-Indië.
" 3. Kindercriminaliteit in Nederlandsch-Indië.
" 4. Indische Scholen onder de Oost-Indische Compagnie.
No. 5. Nederlanders in Indië.
" 6/7. Het Nederlandsch-Indisch Volkscredietwezen.
" 8. Het leven van den Europeeschen militair in Ned. Oost-Indië.
" 9. De Slavernij in Oost-Indië.

Bovenstaande werkjes zijn ook verkrijgbaar bij den Wnd. Vertegenwoordiger in Nederlandsch-Indië: Mr. M. J. A. Oostwoud-Wijdenes, President Landraad, Tandjong Balei (Sumatra's Oostkust).